

รายงานสรุปผล

โครงการอบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ทางด้านจริยธรรมคุณธรรม
เพื่อความโปร่งใส และการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน
โรงพยาบาลหนองบุญมาก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔

ข้าราชการ ลูกจ้าง ได้รับความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ของข้าราชการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐยุคใหม่ (I AM READY)

I = Integrity มีศักดิ์ศรี (ยึดมั่นในความถูกต้อง สุจริต เที่ยงธรรม)

A = Activeness ขยันตั้งใจทำงาน บริการ/แก้ไขปัญหา ปชช.)

M = Morality มีคิดธรรม คุณธรรม จริยธรรม

R = Relevance รู้ทันโลก ปรับตัวทันโลก ตรงกับสังคม

E = Efficiency มุ่งเน้นประสิทธิภาพ (คุณภาพ ดีขึ้น ประเมินผล)

A = Accountability รับผิดชอบต่อผลงาน ประชาชน

D = Democracy มีใจ/การกระทำเป็น ประชาธิปไตย (มีส่วนร่วม โปร่งใส)

Y - Yield มีผลงาน มุ่งเน้นผลงาน เพื่อประโยชน์สูง ของประชาชน

ค่านิยม จึงมักจะมีคำว่า integrity เป็นค่านิยมขององค์กร

สาเหตุที่ต้องมี ธรรมาภิบาล เพราะมีอำนาจมาก ก็จะเก่งมาก

คำว่า "ธรรมาภิบาล" มาจากภาษาอังกฤษว่า "Good Governance" หมายถึง การปกครองที่ดี เพื่อความเจริญรุ่งเรือง สันติสุข มีเสถียรภาพ

ในวงราชการใช้ว่า "การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี" ส่วนภาคธุรกิจใช้ "Corporate Governance" การกำกับดูแลกิจการที่ดี, บรรษัทภิบาล

คำว่า ธรรมาภิบาล มาจากคำว่า ธรรม สนธิ กับคำว่า อภิบาล หมายถึง การปกครองด้วยคุณธรรม ความดี การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

คำว่า "Good Governance" หมายถึง การปกครองที่ดี มีความซื่อตรงต่อกัน (Integrity) มั่นคงใน ลัญญาที่มีต่อกัน มีลัญญา (กฎ กติกา มาตรฐาน) ที่ร่วมกันทำ เป็นธรรม โปร่งใส รับผิดชอบในสิ่งที่ทำ

แนวคิดของ "ธรรมาภิบาล" คือ ร่วมกันสร้าง "กฎเกณฑ์" (Norms) เป็นบรรทัดฐานในสังคม ที่มีระบบ ถ่วงดุลการใช้อำนาจของบุคคลโดยเฉพาะชนชั้นปกครอง ที่มักใช้อำนาจที่มีอยู่เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับตนเอง และพวกพ้อง จำกัดดุลยพินิจในการใช้อำนาจของ "ผู้นำ" ป้องกันการทำตาม "อำเภอใจ" เพื่ออญร่วมกัน อย่างสันติสุข มั่นคง พัฒนาอย่างยั่งยืน

หลักธรรมาภิบาล จึงต้องมีความซื่อตรง (Integrity) โปร่งใส (Transparency) ความรับผิดชอบ (Responsiveness) การรับผิดชอบในผลงาน (Accountability) เป็นธรรม/เสมอภาค (Fairness/Equity) การมีส่วนร่วม (Participatory) ประสิทธิภาพ/ประสิทธิผล (Effectiveness) และเป็นไปตามกฎหมาย (Follow the Rule of Law)

ส่วนการทุจริตและประพฤติมิชอบนั้น มีลักษณะที่เข้าข่ายได้หลายลักษณะดังนี้

๑. การไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ราชการที่จะต้องปฏิบัติ ได้แก่ การร่วมอำนาจ การไม่มอบงานให้ผู้ใดบังคับบัญชา การรีดイラกผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อชี้តัวแทน/เลื่อนตำแหน่ง การแต่งตั้ง/เลื่อนขั้นเฉพาะพากพ้อง การปูนบำเหน็จรางวัลแต่เฉพาะพากพ้องของตน

๒. การปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบ ได้แก่ ไม่ลงโทษผู้กระทำผิดที่เป็นพากพ้อง ลงโทษเฉพาะคนที่ไม่ใช่พากพ้อง ลงโทษเกินฐานความผิด ไม่รายงานข้อเท็จจริง ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ แก้ไขกฎระเบียบเพื่อเอื้อประโยชน์ให้ตนเอง/พากพ้อง

๓. การปฏิบัติเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ ได้แก่ การเรียกรับเงิน/เรียกสินบน/เรียกของกำนัล การซวยเหลือสมัครพรรคพวกรหรือเครือญาติ การปกปิดความผิดให้พากพ้อง การจัดทำเอกสารเท็จเพื่อให้ตนเองหรือสมัครพรรคพวกรได้รับประโยชน์ การผูกขาดค้าขายแต่รับสมัครพรรคพวกร การใช้อำนาจหน้าที่เบียดบังเอาผลประโยชน์

ลักษณะของการทุจริตในวงราชการ ได้แก่

- การเบิกค่าใช้จ่ายจากงบประมาณอันเป็นเท็จ
 - การรับให้เหลื่องเงินสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล
 - การกำหนดความต้องการงบประมาณ/พัสดุที่ไม่เป็นจริง
 - เงินสินบน/สินน้ำใจจากการจัดซื้อจัดจ้าง
 - การต้อยคุณภาพของสิ่งที่ได้รับจากการใช้งบประมาณ
 - ความสูญเปล่าของการใช้งบประมาณ (ของเหลือในคลัง)
- คำว่า "ประโยชน์ทับซ้อน" หรือ "ผลประโยชน์ทับซ้อน" จะเป็นอีกคำหนึ่งที่มักจะได้ยินในแง่ของทุจริต

ประโยชน์ทับซ้อน คือ

๑. สถานการณ์ซึ่งบุคคลขาดการตัดสินใจอันเที่ยงธรรมเนื่องจากการมีหรือได้รับผลประโยชน์
๒. สถานการณ์ซึ่งมีบางสิ่งส่งผลดีต่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งแต่เป็นผลเสียของผู้อื่น

รูปแบบของประโยชน์ทับซ้อน

๑. การรับผลประโยชน์ต่างๆ (Accepting Benefit)
๒. การทำธุรกิจกับตัวเอง (Self-dealing) หรือการเป็นคู่สัญญา
๓. การทำงานหลังเกณฑ์ (Post-employment)
๔. การทำงานพิเศษ (Outside employment or moonlighting)
๕. การใช้ข้อมูลภายใน (Inside information)
๖. การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ในทางการเมือง (Pork-barreling)

การรับประযุณ์ต่าง ๆ

๑. การรับของขวัญจากบริษัทต่างๆ
๒. บริษัทสนับสนุนค่าเดินทางไปดูงานต่างประเทศ
๓. หน่วยราชการรับเงินบริจาคจากธุรกิจที่เป็นลูกค้าของหน่วยงาน
๔. ได้รับของแถมหรือผลประโยชน์อื่นๆ จากการจัดซื้อจัดจ้าง
๕. การที่คณะกรรมการกู้เงินจากสถาบันการเงินในการกำกับดูแล
๖. การที่คณะกรรมการฝ่ายกฎหมายพื้นอองหารือคนที่คุณเคยเข้าทำงานในรัฐวิสาหกิจที่ตนกำกับดูแลอยู่

ประโยชน์อันคำนวนเป็นเงินได้

๑. การปลดหนี้หรือการลดหนี้ให้เปล่า
๒. การให้ยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ย
๓. การเข้าค้ำประกันโดยไม่คิดค่าธรรมเนียม
๔. การให้ค่านายหน้าหรือค่าธรรมเนียมการเป็นตัวแทน
๕. การขาย การให้เช่าซื้อทรัพย์สิน เก็บมูลค่าที่เป็นจริงตามที่ปรากฏเห็นในท้องตลาด
๖. การใช้เชื้อสถานที่ ยานพาหนะ หรือทรัพย์สิน โดยไม่คิดค่าเช่าหรือค่าบริการน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
๗. การให้เชื้อบริการโดยไม่คิดค่าบริการ หรือคิดค่าใช้บริการน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
๘. การให้ส่วนลดในสินค้า หรือทรัพย์สินที่จำหน่าย โดยการให้ส่วนลดมากกว่าที่ให้กับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
๙. การให้เดินทาง หรือขนส่งบุคคล หรือสิ่งของโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
๑๐. การจัดเลี้ยง การจัดมหรสพ หรือการบันเทิงอื่น ให้โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า
๑๑. การให้บริการวิชาชีพอิสระ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์ พยาบาล สถาปนิก วิศวกร กษาภาร หรือการบัญชี โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย หรือคิดค่าใช้จ่ายน้อยกว่าที่คิดกับบุคคลอื่น โดยปกติทางการค้า

ตัวอย่างประโยชน์ทับซ้อน

๑. หากประโยชน์นี้ให้ตนเอง
๒. รับประโยชน์จากดำเนินงานหน้าที่
๓. ใช้อิทธิพลเรียกผลตอบแทน
๔. ใช้ทรัพย์สินของนายจ้างเพื่อประโยชน์ของตน
๕. ใช้ข้อมูลความลับ เพื่อแสวงประโยชน์ของตนเองและพวกรอ

- ๖. รับงานนอก แล้วส่งผลเสียให้งานในหน้าที่
- ๗. ทำงานหลังออกจากการดำเนินการเพื่อประโยชน์ต่อบริษัท
- ๘. การให้ข้อมูล ของคำนั้น เพื่อหวังความก้าวหน้า
- ๙. ให้ทิปพนักงานโรงเรมเพื่อหวังการบริการที่ดีกว่าลูกค้ารายอื่น
- ๑๐. ช่วยให้ญาติมิตรทำงานในหน่วยที่ตนมีอำนาจ
- ๑๑. ซื้อขายตำแหน่ง จ่ายผลประโยชน์ เพื่อความเจริญก้าวหน้าของตน

กฎหมายเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนมาตรการกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตพ.ศ. ๒๕๔๒ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๕๕๐ และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่๒) พ.ศ. ๒๕๕๔

มาตรา ๑๐๐ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดดำเนินกิจการดังต่อไปนี้

(๑) เป็นคู่สัญญาหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจกับดูแลควบคุมตรวจสอบหรือดำเนินคดี

(๒) เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญา กับหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีอำนาจกับดูแลควบคุมตรวจสอบหรือดำเนินคดี

(๓) รับสัมปทานหรือคงคือไว้ซึ่งสัมปทานจากรัฐหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐรัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นหรือเป็นคู่สัญญา กับรัฐหน่วยราชการหน่วยงานของรัฐรัฐวิสาหกิจหรือราชการส่วนท้องถิ่นอันมีลักษณะเป็นการผูกขาดด้วยตนหันที่ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมหรือเป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัทที่รับสัมปทานหรือเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว

(๔) เข้าไปมีส่วนได้เสียในฐานะเป็นกรรมการที่ปรึกษาด้วยแทนพนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจของเอกชนซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลควบคุมหรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดอยู่หรือปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้นอาจขัดแย้งต่อประโยชน์ส่วนรวมหรือประโยชน์ทางราชการหรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนดด้วยอำนาจมาใช้บังคับกับดูสมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐตามวรรคสองโดยให้ถือว่าการดำเนินกิจการของคู่สมรสดังกล่าวเป็นการดำเนินกิจการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

มาตรา ๑๐๑ ให้นำบทบัญญัตามาตรา ๑๐๐ มาใช้บังคับกับการดำเนินกิจการของผู้ซึ่งพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วยังไม่ถึงสองปีโดยอนุญาตโดยการเป็นผู้ถือหุ้นไม่เกินร้อยละห้าของจำนวนหุ้นทั้งหมดซึ่งจำนวนหุ้นที่ถือได้ในบริษัทมหาชนจำกัดซึ่งไม่ใช่บริษัทที่เป็นคู่สัญญา กับหน่วยงานของรัฐตามมาตรา ๑๐๐ (๒) ที่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

มาตรา ๑๐๒ บทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ มิให้นำมาใช้บังคับกับการดำเนินกิจการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งหน่วยงานที่มีอำนาจกำหนดดูแลควบคุมหรือตรวจสอบการดำเนินงานของบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน์จำกัด มอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในบริษัทจำกัดมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชน์จำกัด ที่หน่วยงานของรัฐถือหุ้นหรือเข้าร่วมทุนมาตรา ๑๐๓ ห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์ อื่นใดจากบุคคลนอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ตามกฎหมายหรือกฎหมายข้อบังคับที่ออกโดย อาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเงินและการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตาม หลักเกณฑ์และจำนวนที่คณะกรรมการประกาศ.บ.ก. กำหนดบนบัญญัติในราชบัณฑิตย์ให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดของผู้ที่พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วยังไม่ถึงสองปีด้วยโดยอนุโลมมาตรา ๑๐๗/๑ บรรดาความผิดที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ให้ถือเป็นความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่หรือความผิดต่อ ตำแหน่งหน้าที่ราชการหรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรมตามประมวลกฎหมายอาญา ด้วยบทลงโทษ

มาตรา ๑๒๒ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้ฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรา ๑๐๐ มาตรา ๑๐๑ หรือมาตรา ๑๐๓ ต้องรายงานให้ จำคุกไม่เกินสามปีหรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาทหรือห้าสิบบาทต่อหนึ่งเดือนถ้าหากมีเหตุการณ์ความผิดตามมาตรา ๑๐๐ วรรคสาม หากเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้พิสูจน์ได้ว่าตนมิได้รู้เห็นยินยอมด้วยในการที่คู่สมรสของตนดำเนินการ ตามมาตรา ๑๐๐ วรรคหนึ่งให้ถือว่าผู้นั้นไม่มีความผิด๒. ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๗ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๐๓ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๙ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจึงกำหนด หลักเกณฑ์และจำนวนทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับจากบุคคลได้โดยธรรมจรรยาไว้ ดังนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า "ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเรื่องหลักเกณฑ์ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ.๒๕๔๗"

ข้อ ๒ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในประกาศนี้ "การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยา" หมายความว่าการรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากกฎหมายหรือจากบุคคลที่ให้กันในโอกาสต่างๆโดยปกติตามชนบธรรมเนียมประเพณี หรือวัฒนธรรมหรือให้กันตามมารยาทที่ปฏิบัติกันในสังคม "ญาติ" หมายความว่าผู้บุ��การผู้สืบสันดานพื้นเมือง ร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดาเดียวกัน ลุงป้าน้าอา คู่สมรส ผู้บุ��การ หรือผู้สืบสันดานของคู่สมรส บุตรบุญธรรม หรือผู้รับบุตรบุญธรรม "ประโยชน์อื่นใด" หมายความว่าสิ่งที่มีมูลค่าได้แก่การลดราคากา รารับความบันเทิงการรับบริการการรับการฝึกอบรมหรือลิงอื่นใดในลักษณะเดียวกัน ข้อห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากบุคคลนอกเหนือจากทรัพย์สินหรือประโยชน์อันควรได้ ตามกฎหมายหรือกฎหมายข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเงินและการรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาตามที่กำหนดไว้ในประกาศนี้

ข้อ ๔ เจ้าหน้าที่ของรัฐจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจรรยาได้ดังต่อไปนี้ (๑) รับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดจากญาติซึ่งให้โดยเสน่หาตามจำนวนที่เหมาะสมตามฐานะรูป (๒) รับทรัพย์สินหรือ ประโยชน์อื่นใดจากบุคคลอื่นซึ่งมิใช่ญาติมิ孺ราศหรือมูลค่าในการรับจากแต่ละบุคคลแต่ละโอกาสไม่เกินสาม พันบาท (๓) รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่การให้นั้นเป็นการให้ในลักษณะให้กับบุคคลทั่วไป

ข้อ ๖ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากต่างประเทศซึ่งผู้ให้มีได้ระบุให้เป็นของส่วนตัวหรือมีทรัพย์สินค่าเกินกว่าสามพันบาทไม่ว่าจะระบุเป็นของส่วนตัวหรือไม่แต่มีเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องรับไว้เพื่อรักษาไม่ตรึงมิตรภาพหรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นรายงานรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวให้ผู้บังคับบัญชาทราบโดยเร็วหากผู้บังคับบัญชาเห็นว่าไม่มีเหตุที่จะอนุญาตให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นยึดถือทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวหนึ่งนั้นไว้เป็นประโยชน์ส่วนบุคคลให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นส่งมอบทรัพย์สินให้หน่วยงานของรัฐที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยทันที

ข้อ ๗ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์หรือมีราคานหรือมีมูลค่ามากกว่าที่กำหนดไว้ในข้อ ๕ ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับมาแล้วโดยมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรับไว้เพื่อรักษาไม่ตรึงมิตรภาพหรือความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคลเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นต้องแจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจหรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานสถาบันหรือองค์กรที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยทันทีที่สามารถกระทำได้เพื่อให้ничจฉัยว่ามีเหตุผลความจำเป็นความเหมาะสมและสมควรที่จะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นไว้เป็นสิทธิของตนหรือไม่

ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจหน่วยงานหรือสถาบันหรือองค์กรที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดมีคำสั่งว่าไม่สมควรรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวก็ให้คืนทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นแก่ผู้ให้โดยทันทีในกรณีที่ไม่สามารถคืนให้ได้ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นส่งมอบทรัพย์สินหรือประโยชน์ดังกล่าวให้เป็นสิทธิของหน่วยงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นสังกัดโดยเร็ว

เมื่อได้ดำเนินการตามความในวรคสองแล้วให้อว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นไม่เคยได้รับทรัพย์สินหรือประโยชน์ตังกล่าวโดยในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินไว้ตามวรคหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการตามบัญชาซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวงหรือเทียบเท่าหรือเป็นกรรมการหรือผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจหรือเป็นกรรมการหรือผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานของรัฐให้แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต่อผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการส่วนผู้ที่ดำเนินการตามบัญชาที่มีอำนาจคัดคอนให้แจ้งต่อคณะกรรมการป.ป.ช. ทั้งนี้เพื่อดำเนินการตามความในวรคหนึ่งและวรคสองในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ได้รับทรัพย์สินไว้ตามวรคหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการตามบัญชาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาพห้องถื่นให้แจ้งรายละเอียดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์นั้นต่อประธานสภาพห้องถื่นที่เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นเป็นสมาชิกแล้วแต่กรณีเพื่อดำเนินการตามวรคหนึ่งและวรคสอง

๓.๑ ส่วนคำประภากได้แก่ล่าวถึงคำนิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำเนินการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ๔ ประการของสำนักงานผู้ติดตามการแผ่นดิน ๔ ข้อ ดังนี้

- (๑) การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม
 - (๒) การมีจิตสำนักที่ดีซึ่งสัตย์สุจริตและรับผิดชอบ
 - (๓) การยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเหนือกว่าประโยชน์ส่วนตนและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
 - (๔) การยึดมั่นทำให้สิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรมและถูกกฎหมาย

- (๔) การให้บริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็วมีอัธยาศัยและไม่เลือกปฏิบัติ
- (๕) การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างครบถ้วนถูกต้องไม่บิดเบือนข้อเท็จจริง
- (๖) การยุ่งผสานสัมฤทธิ์ของงานรักษามาตรฐานมีคุณภาพป้องรักษาและตรวจสอบได้
- (๗) การยึดมั่นในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (๘) การยึดมั่นในหลักธรรมาภิบาลขององค์กร

๓.๒ หมวด ๒ ข้อ ๕ ให้ข้าราชการต้องแยกเรื่องส่วนตัวออกจากตำแหน่งหน้าที่และยึดถือประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติเห็นอกลางว่าประโยชน์ส่วนตนโดยอย่างน้อยต้องวางตนดังนี้ (๑) ไม่นำความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ตนมีต่อบุคคลอื่นไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้องพี่น้องเพื่อนฝูงหรือผู้มีบุญคุณส่วนตัวมาประกอบการใช้ดุลยพินิจให้เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลนั้นหรือปฏิบัติต่อบุคคลนั้นต่างจากบุคคลอื่น เพราะความชอบหรือชัง (๒) ไม่ใช้เวลาราชการเงินทรัพย์สินบุคคลการบริการหรือสิ่งอำนวยความสะดวกของทางราชการไปเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของตนเองหรือผู้อื่นเว้นแต่ได้รับอนุญาตโดยชอบด้วยกฎหมาย

(๓) ไม่กระทำการใดหรือดำเนินการใดในฐานะส่วนตัวซึ่งก่อให้เกิดความเดลีอันแคลงหรือสงสัยว่าจะขัดกับประโยชน์ส่วนรวมที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน้าที่ทั้งนี้ในกรณีมีความเดลีอันแคลงหรือสงสัยให้ข้าราชการผู้นั้นยุติการกระทำดังกล่าวไว้ก่อนแล้วแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาหัวหน้าส่วนราชการและคณะกรรมการจริยธรรมพิจารณาเมื่อคณะกรรมการจริยธรรมวินิจฉัยเป็นประการใดแล้วจึงปฏิบัติตามนั้น

(๔) ในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบในหน่วยงานโดยตรงหรือหน้าที่อื่นในราชการรัฐวิสาหกิจองค์กรมหาชนหรือหน่วยงานของรัฐข้าราชการต้องยึดถือประโยชน์ของทางราชการเป็นหลักในกรณีที่มีความขัดแย้งระหว่างประโยชน์ของทางราชการหรือประโยชน์ส่วนรวมกับประโยชน์ส่วนตนหรือส่วนกลุ่มอันจำเป็นต้องวินิจฉัยหรือชี้ขาดดังต่อไปนี้

๓.๒ หมวด ๒ ข้อ ๖ ให้ข้าราชการต้องละเว้นจากการแสวงหาประโยชน์ที่มิชอบโดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่และไม่กระทำการอันเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมโดยอย่างน้อยต้องวางตนดังนี้

(๑) ไม่เรียกรับหรือยอมจะรับหรือยอมให้ผู้อื่นเรียกรับหรือยอมจะรับของขวัญแทนตนหรือญาติของตนไม่ว่าก่อนหรือหลังตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ไม่ว่าจะเกี่ยวข้องหรือไม่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่หรือไม่เกี่ยวข้องกับราชการให้โดยธรรมจรรยาหรือการให้ตามประเพณีหรือให้แก่บุคคลทั่วไป

(๒) ไม่ใช้ตำแหน่งหรือการกระทำการที่เป็นคุณหรือเป็นโทษแก่บุคคลใด เพราะมีคดี

(๓) ไม่เสนอหรืออนุมัติโครงการกระทำการใดในการทำเนินการหรือการดำเนินกรรมหรือสัญญาซึ่งตนเองหรือบุคคลอื่นจะได้ประโยชน์อันมีค่าได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือประมวลจริยธรรมนี้

นางสาวนันท์กัส นามคำ

เจ้าพนักงานพัสดุปฏิบัติงาน

ผู้รายงาน

คู่มือ

การป้องกันผลประโยชน์กับช้อน

ของสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี

โดย ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต

คำนำ

การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาสำคัญที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ และสร้างความเสื่อมเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศ โดยเฉพาะการทุจริตในภาครัฐ รัฐบาลจึงให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยได้กำหนดให้เป็นนโยบายที่สำคัญของรัฐบาล ในข้อที่ ๑๐ “การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีหลักธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ” ที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขให้การทุจริตในภาครัฐลดลงหรือหมดสิ้นไป เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐเป็นที่น่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับจากภาคเอกชนและประชาชน

สำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรีได้ให้ความสำคัญในการป้องกันการทุจริต ประพฤติมิชอบของภาครัฐ และตระหนักว่าการส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ของรัฐปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีความโปร่งใส จะส่งผลให้หน่วยงานเป็นองค์กรที่มีคุณธรรม และธรรมาภิบาลเกิดประโยชน์สุขกับประชาชนโดยทั่วไป ดังนั้น จึงได้จัดทำคู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนฉบับนี้ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม รวมทั้งกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันการฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๕๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๐๐ และมาตรา ๑๐๓ ให้กับบุคลากรของสำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นเครื่องมือในการป้องกันมิให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนในการปฏิบัติงาน รวมทั้งเพื่อส่งเสริมจริยธรรมของบุคลากร สำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี ซึ่งจะนำไปสู่การเป็นองค์กรคุณธรรมของภาครัฐต่อไป

ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต

สำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี

บทนำ

ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในสังคมไทย กล้ายเป็นประเด็นที่มีการกล่าวถึงกันมาก ในปัจจุบัน มีการวิพากษ์วิจารณ์นักการเมือง ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐรวมไปถึงนักการเมืองห้องถีน เกี่ยวกับการมีพฤติกรรมทุจริตคอร์รัปชันในหลากหลายรูปแบบ ทั้งการยักยอกทรัพย์สินของรัฐไป เป็นของตน การใช้ตำแหน่งหน้าที่ เพื่อเอื้อประโยชน์กับตนเองและครอบครัว การให้สัมปทาน หรือการเลือกจ้างเฉพาะบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง รูปแบบการทุจริตเหล่านี้ เกิดจากพฤติกรรมที่ขาดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือที่เรียกว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน” ซึ่ง “ผลประโยชน์ทับซ้อน” หรือ “ผลประโยชน์ขัดกัน” หรือ “การขัดกันแห่งผลประโยชน์” ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ อันเป็นการกระทำที่ ขัดต่อหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี หรือหลักธรรมาภิบาล

รัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ จึงกำหนดนโยบายการต่อต้านการทุจริตเป็นวาระแห่งชาติ ที่ทุกภาคส่วนต้องช่วยกันป้องกันปราบปราม การทุจริตให้ลดลงหรือหมดสิ้นไปจากสังคมไทย โดยได้มีการกำหนดแนวทางในการดำเนินการ แก้ไขปัญหาดังกล่าวในนโยบายรัฐบาลข้อที่ ๑๐ “การส่งเสริมการบริหารราชการแผ่นดินที่มีหลักธรรมาภิบาลและการป้องกันปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในภาครัฐ” รวมทั้งได้นำการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) มาเป็นเครื่องมือในการดำเนินการแก้ไขปัญหาการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐ โดยในการประเมินดังกล่าวได้กำหนดให้หน่วยงานภาครัฐต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อนและแนวทางปฏิบัติสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๑๐๐ และมาตรา ๑๐๓ ให้กับบุคลากรของหน่วยงาน ประกอบกับแผนปฏิบัติการป้องกันปราบปราม การทุจริตประพฤติมิชอบและส่งเสริมคุ้มครองจริยธรรม สำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๑ กำหนดให้จัดโครงการ/กิจกรรมที่ส่งเสริมบุคลากรให้มีจิตสำนึก สาธารณะ สามารถแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม เพื่อนำความรู้ที่ได้รับมาปรับใช้สำหรับเป็นแนวทางป้องกันมิให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อนในการดำเนินงานของ สำนักเลขานุการนายกรัฐมนตรี

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๑

สารบัญ

หน้า

คำนำ	ก
บทนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญภาพ	ง

บทที่ ๑ ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือ Conflict of Interests

- ๑.๑ ความหมายของผลประโยชน์ทับซ้อน หรือ Conflict of Interests ๑
- ๑.๒ ความหมายการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ๒
- ๑.๓ รูปแบบการกระทำที่เข้าข่ายการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ๓
- ๑.๔ ปัจจัยทางวัฒนธรรมกับการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน ๑๐

บทที่ ๒ ระบบคิดแก้ “ทุจริต” กับนิยามศัพท์และแนวคิดสำคัญ

- ๒.๑ ระบบคิด ฐานสีบ [Analog] และระบบคิด ฐานสอง [Digital] ๑๓
- ๒.๒ นิยามศัพท์และแนวคิดสำคัญ ๑๙

บทที่ ๓ แนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

- ๓.๑ ความขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม ๒๑
- ๓.๒ สถานการณ์ถูกบังคับให้กระทำการทุจริตหรือร่วมทุจริต ๒๕
- ๓.๓ การเฝ้าระวังการทุจริต ๒๗
- ๓.๔ การรับหรือให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่อาจสร้างแรงจูงใจในการพิจารณาตัดสินอย่างไม่ชอบธรรม ๓๐

บรรณานุกรม

๓๕

สารบัญภาพ

หน้า	
๓	ภาพที่ ๑ : บานประดุจที่แสดงทางเลือกของเจ้าหน้าที่
๔	ภาพที่ ๒ : แสดงให้เห็นถึงการแยกออกจากกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวม และประโยชน์ส่วนตน
๕	ภาพที่ ๓ : การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ
๕	ภาพที่ ๔ : การทำธุรกิจกับตัวเอง
๖	ภาพที่ ๕ : การทำงานหลังออกจากตำแหน่งสาธารณณะหรือหลังเกษียณ
๖	ภาพที่ ๖ : การทำงานพิเศษ
๗	ภาพที่ ๗ : การรับรู้ข้อมูลภายใน
๗	ภาพที่ ๘ : การใช้บุคลากรหรือทรัพย์สินของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนตน
๘	ภาพที่ ๙ : การนำโครงการสาธารณูปโภคในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง
๙	ภาพที่ ๑๐ : ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ
๙	ภาพที่ ๑๑ : การใช้อิทธิพล
๑๐	ภาพที่ ๑๒ : เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ขาดจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่
๑๑	ภาพที่ ๑๓ : ระบบคิดฐานสีบลูนส่องแสงและตัวอย่าง
๑๑	ภาพที่ ๑๔ : สูตรอธิบายการเกิดพฤติกรรมการคอร์รัปชัน
๑๑	ภาพที่ ๑๕ : โครงสร้างอำนาจที่เอื้อต่อการคอร์รัปชัน

บทที่ ๑

ผลประโยชน์ทับซ้อน หรือ Conflict of Interests

๑.๑ ความหมายของผลประโยชน์ทับซ้อน หรือ Conflict of Interests

คำว่า Conflict of Interests^๑ มีผู้ให้คำแปลเป็นภาษาไทยไว้หลากหลาย เช่น “การขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม” หรือ “การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม” หรือ “การขัดกันระหว่างผลประโยชน์สาธารณะและผลประโยชน์ส่วนบุคคล” หรือ “ประโยชน์ทับซ้อน” หรือ “ผลประโยชน์ทับซ้อน” หรือ “ผลประโยชน์ขัดกัน” หรือบางท่านแปลว่า “ผลประโยชน์ขัดแย้ง” หรือ “ความขัดแย้งทางผลประโยชน์”

การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลกับผลประโยชน์ส่วนรวมหรือที่เรียกว่า Conflict of Interests นั้น มีลักษณะทำงานของเดียวกันกับกฎหมาย ขนบธรรมเนียม จริยธรรม หลักคุณธรรม จริยธรรม กล่าวคือ การกระทำใด ๆ ที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม เป็นสิ่งที่ควรหลีกเหตุไป ไม่ควรจะกระทำแต่บุคคลแต่ละคน แต่ละกลุ่ม แต่ละสังคมอาจเห็นว่าเรื่องใดเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวมแตกต่างกันไป หรือเมื่อเห็นว่าเป็นการขัดกันแล้ว ก็ยังอาจมีระดับของความหนักเบาแตกต่างกัน อาจเห็นแตกต่างกันว่าเรื่องใดกระทำได้ กระทำไม่ได้แตกต่างกันออกໄไปอีก และในกรณีที่มีการฝ่าฝืนบางเรื่องบางคนอาจเห็นว่า ไม่เป็นไร เป็นเรื่องเล็กน้อยหรืออาจเห็นเป็นเรื่องใหญ่ ต้องถูกประณาม ตำแหน่ง ติจิณ นินทา ว่ากล่าว ฯลฯ แตกต่างกันตามสภาพของสังคม

^๑ กำชัย จงจักรพันธ์. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ และ มาตรา ๑๐๐, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต, หน้า ๒๗ - ๓๐

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

โดยพื้นฐานแล้ว เรื่องการขัดกันแห่งผลประโยชน์ จึงเป็นหลักคีลธรรมประเพณีหนึ่ง ที่บุคคลไม่พึงละเมิดหรือฝ่าฝืน แต่เนื่องจากมีการฝ่าฝืนกันมากขึ้น ๆ และบุคคลผู้ฝ่าฝืน ก็ไม่มีความเกรงกลัวหรือละอายต่อการฝ่าฝืนนั้น สังคมก็ไม่ลงโทษหรือลงโทษไม่เพียง พอที่จะมีผลเป็นการห้ามการกระทำการดังกล่าว และในที่สุดเพื่อยุติปัจจุบันที่เรื่องดังกล่าวนี้ จึงมีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขัดกันแห่งผลประโยชน์มากขึ้นและเป็นเรื่อง ที่สังคมให้ความสนใจมากขึ้นตามลำดับ

๑.๒ ความหมายการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

คำว่า Conflict of Interests^๒ แปลว่า การขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตน และผลประโยชน์ส่วนรวม หรือเรียกว่า “ ” ว่า การขัดกันแห่งผลประโยชน์นั้น หมายถึง สภาพการณ์ หรือข้อเท็จจริงที่บุคคลซึ่งมีอำนาจหน้าที่ที่จะต้องใช้ดุลยพินิจ ปฏิบัติหน้าที่ หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามอำนาจหน้าที่เพื่อส่วนรวม เพื่อหน่วยงาน หรือ เพื่อองค์กร แต่ตนเองมีผลประโยชน์ส่วนตนเกี่ยวข้องอยู่ในเรื่องนั้น ๆ

สภาพการณ์หรือข้อเท็จจริงอันเป็นการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและ ผลประโยชน์ส่วนรวมนี้ เป็นเหตุหรืออาจเป็นเหตุทำให้บุคคลตั้งกล่าวไม่สามารถใช้ดุลยพินิจ ปฏิบัติหน้าที่ หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างเป็นกลาง อย่างตรงไปตรงมา เพื่อรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม หน่วยงาน หรือองค์กรได้อย่างเต็มที่ หรือกล่าวอีก นัยหนึ่งน่าเชื่อว่าบุคคลนั้นจะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเองที่เกี่ยวข้องอยู่มากกว่าประโยชน์ ของส่วนรวม

สภาพการณ์ หรือข้อเท็จจริงอันเป็นการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและ ผลประโยชน์ส่วนรวมนี้ จึงเปิดโอกาส เปิดช่องว่างให้เกิดความเสียหาย เสียประโยชน์ ของส่วนรวมได้โดยง่าย หรือเป็นการเปิดโอกาส เปิดช่องว่างให้มีการทุจริตคอร์รัปชัน หรืออย่างน้อยที่สุดการขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมนี้ เป็นเหตุ

^๒ คำศัพท์ จังจักรพันธ์. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ และ มาตรา ๑๐๐, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต, หน้า ๓๕ - ๓๖

Conflict of Interests

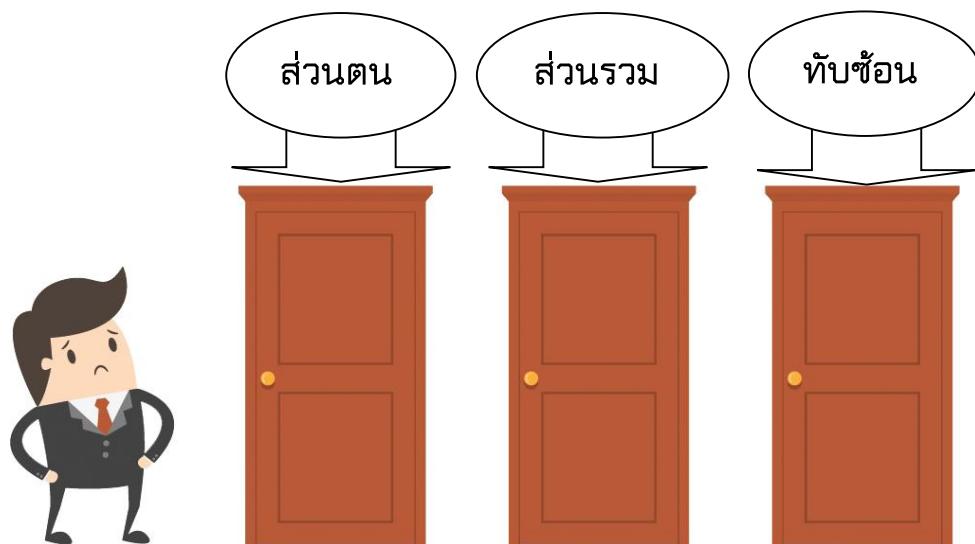
๓๑

คุ้มครองกันผลประโยชน์ทับซ้อน

ทำให้สาธารณะเกิดความเคลื่อนไหวและสงสัย ไม่เชื่อมั่นว่าบุคคลดังกล่าวจะสามารถใช้ดุลยพินิจปฏิหน้าที่ หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามอำนาจหน้าที่โดยปราศจากอคติ

โดยเหตุนี้จึงมีหลักว่าบุคคลผู้มีอำนาจหน้าที่เพื่อส่วนรวมต้องพึงหลีกเลี่ยง การขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม หรือที่เรารายกันติดปากว่า “ผลประโยชน์ทับซ้อน” หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการใด ๆ ตามอำนาจหน้าที่เพื่อประโยชน์ส่วนรวม แต่กลับไปมีส่วนได้ส่วนเสียกับกิจกรรม หรือการดำเนินการที่เอื้อผลประโยชน์ให้กับตนหรือพวงพ้อง ทำให้ใช้อำนาจหน้าที่เป็นไปโดยไม่สุจริต ก่อให้เกิดความเสียหายต่อภาครัฐ^{๓๑}

ภาพที่ ๑ : บานประตูที่แสดงทางเลือกของเจ้าหน้าที่ต่อพฤติกรรมที่มีกับผลประโยชน์ส่วนตน ผลประโยชน์ส่วนรวม และผลประโยชน์ทับซ้อน

^{๓๑} สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. ชุดความรู้การเฝ้าระวังการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ ชุดที่ ๓, หน้า ๔

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

ภาพที่ ๒ : [ด้านซ้าย] แสดงให้เห็นถึงการแยกออกจากกันระหว่างประโยชน์ส่วนรวม [พื้นสีขาว] และประโยชน์ส่วนตน [พื้นสีดำ] รูป [ด้านขวา] เกิดการทับซ้อนของพื้นสีขาวและพื้นสีดำ จะเป็นพื้นที่เกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

ในปัจจุบันเกิดการคอร์รัปชันขึ้นทุกวัน ทุกชั่วโมง ทุกนาที เรื่องนี้อาจเกิดในที่ทำงานของคุณ หรือในครอบครัวของคุณ หรือสังคมของคุณก็เป็นไปได้ แต่สิ่งที่น่ากลัวคือ ผู้ที่ทำหน้าที่เพื่อสังคมส่วนรวม เช่น นักการเมือง เจ้าหน้าที่ของรัฐ กับคิดและทำเพื่อตนเอง การทำผิดประเภทนี้ เรียกว่า

“การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม”

การกระทำเหล่านี้เกิดจากระบบการคิด ที่ไม่สามารถแยกแยะเรื่องประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันได้ทำให้กลายเป็นปัญหาใหญ่ของ “การทุจริตคอร์รัปชัน”

Conflict of Interests

๔

คุณมีการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๑.๓ รูปแบบการกระทำที่เข้าข่ายการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม

๑. การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ (Accepting Benefits) และผลจากการรับผลประโยชน์นั้นส่งผลต่อการตัดสินใจในการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่
ตัวอย่าง นายจัดหนัก รับเงินใต้โต๊ะจากผู้รับเหมางานก่อสร้างรายหนึ่งเพื่อให้ช่วยงานประมูล

ภาพที่ ๓ : การรับผลประโยชน์ต่าง ๆ

๒. การทำธุรกิจกับตัวเอง (Self – Dealing) หรือเป็นคู่สัญญา (Contracts)
ตัวอย่าง นายจัดแขง จัดซื้อรถตู้จากบริษัทของภารยาตนเอง

ภาพที่ ๔ : การทำธุรกิจกับตัวเอง

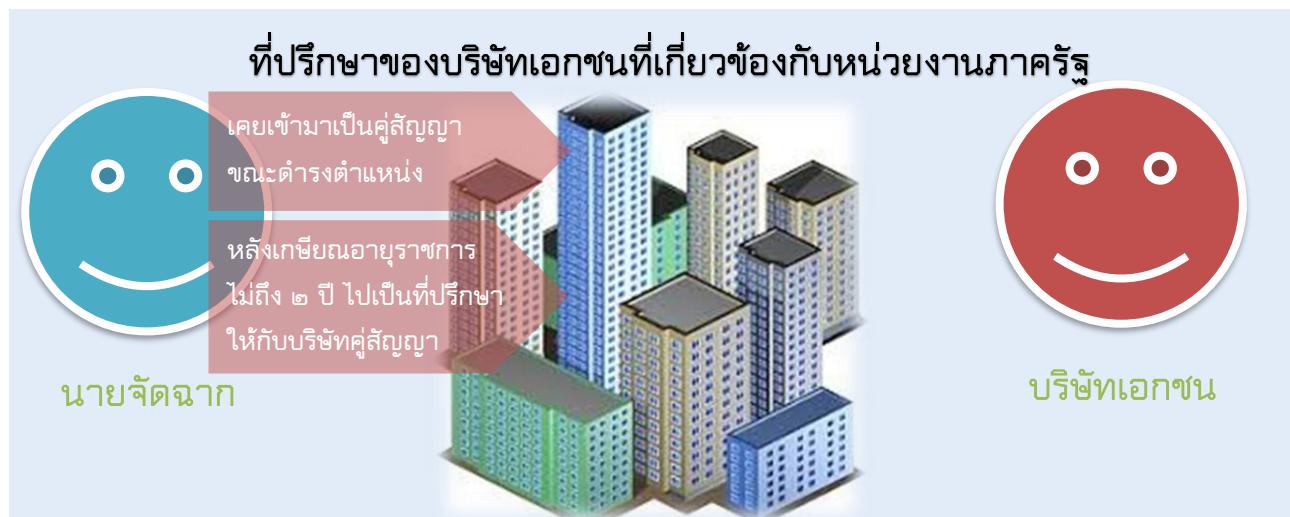

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๓. การทำงานหลังออกจากตำแหน่งสาธารณชนหรือหลังเกษียณ (Post - Employment) โดยใช้อิทธิพลหรือความสัมพันธ์จากที่เคยดำรงตำแหน่งในหน่วยงานนั้น หาประโยชน์จากหน่วยงาน หรือไปดำรงตำแหน่งในบริษัทที่มีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานเดิม

ตัวอย่าง นายจัดจาก อตีตข้าราชการระดับสูง เกษียณอายุราชการไปไม่ถึง ๒ ปี แต่กลับมารับเป็นที่ปรึกษาของบริษัทเอกชนที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานเดิม

ภาพที่ ๕ : การทำงานหลังออกจากตำแหน่งสาธารณชนหรือหลังเกษียณ

๔. การทำงานพิเศษ (Outside Employment or Moonlighting) โดยอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการสร้างความน่าเชื่อถือ

ตัวอย่าง นางสาวจัดให้ อาศัยตำแหน่งข้าราชการฝ่ายบัญชี สร้างความน่าเชื่อถือออกไปรับงานที่ปรึกษาหรือทำบัญชีให้กับบริษัทที่ตนเองต้องตรวจสอบบัญชี

ภาพที่ ๖ : การทำงานพิเศษ

Conflict of Interests

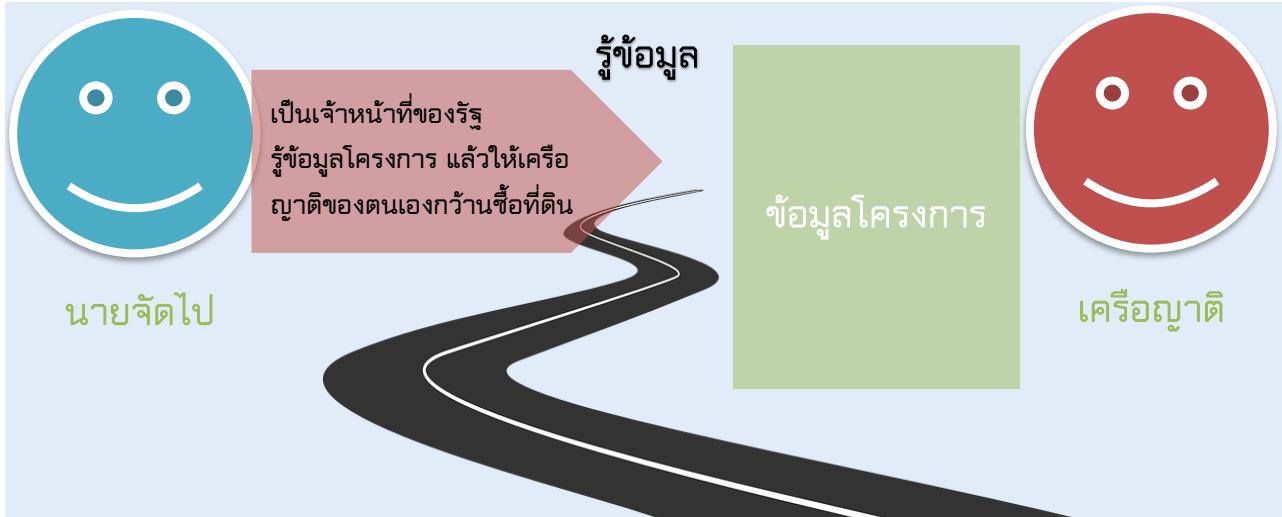
๗

คุณมีการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๔. การรับรู้ข้อมูลภายใน (Inside Information) และนำข้อมูลไปหาประโยชน์

ให้กับตนเองหรือผู้อื่น

ตัวอย่าง นายจัดไป รู้ข้อมูลของการสร้างถนน และนำไปใช้เครือญาติของตนเองกว้านซื้อที่ดินตามแนวถนนตัดผ่านไว้ล่วงหน้า เพื่อมาขายให้หน่วยงานภาครัฐในราคากลางที่สูง

ภาพที่ ๗ : การรับรู้ข้อมูลภายใน

๕. การใช้บุคลากรหรือทรัพย์สินของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนตน (Using Employer, Property For Private Advantage)

ตัวอย่าง นายจัดเต็ม ใช้ลูกจ้างของหน่วยงานราชการ ซึ่งบรรดาษฎารถ ขนโถง เก้าอี้ ของหน่วยงานราชการไปใช้ในงานแต่งงานของลูกสาว

ภาพที่ ๘ : การใช้บุคลากรหรือทรัพย์สินของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนตน

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๗. การนำโครงการสาธารณะลงในเขตเลือกตั้งเพื่อประโยชน์ทางการเมือง [Pork – Barreling]

ตัวอย่าง นายจัดสร้าง เป็นนักการเมืองจัดการใช้งบของสาธารณะสร้าง lan สุขภาพ เพื่อหาเลี้ยงและใส่ชื่อของตนแสดงความเป็นเจ้าของ lan สุขภาพแห่งนั้น

๘. ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ (Family Relation) การเอื้อประโยชน์กันระหว่างพ่อกับลูก ระหว่างสามีกับภรรยา

ตัวอย่าง นายจัดเลย อธีตผู้บริหารหน่วยงานราชการฝากรถลูกขายและลูกสาวเข้าทำงานในหน่วยงานราชการเดิม กับผู้บริหารคนปัจจุบันซึ่งเป็นเครือญาติ

Conflict of Interests

๙

คุ้มครองกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๙. การใช้อิทธิพล (Influence) การใช้อิทธิพลเพื่อผลประโยชน์บางอย่าง เช่น
ฝ่ายเด็กเข้าโรงเรียน ฝ่ายคุณเข้าทำงาน

ตัวอย่าง นายจัดสรร พาลูกสาวไปฝ่ายฝั่งให้กับผู้อำนวยการโรงเรียนแห่งหนึ่ง
ให้ได้เป็นครู แต่หากไม่ได้จะไม่่อนมัติงบประมาณสร้างหอประชุมแห่งใหม่

ภาพที่ ๑๑ : การใช้อิทธิพล

“จริยธรรม” เป็นกรอบให้ญี่ทางสังคมที่เป็นพื้นฐานของแนวคิดเกี่ยวกับ
การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม การกระทำใดที่ผิดต่อ
กฎหมายว่าด้วยการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ย่อมเป็นความผิด
ด้านจริยธรรมด้วย แต่ตรงกันข้าม การกระทำใดที่ฝ่าฝืนจริยธรรม อาจไม่เป็นความผิด
เกี่ยวกับการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม เช่น การมีพฤติกรรม
ชู้สาว เป็นต้น

“จริยธรรม” เป็นหลักสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
เปรียบเสมือนโครงสร้างพื้นฐานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องยึดถือปฏิบัติ

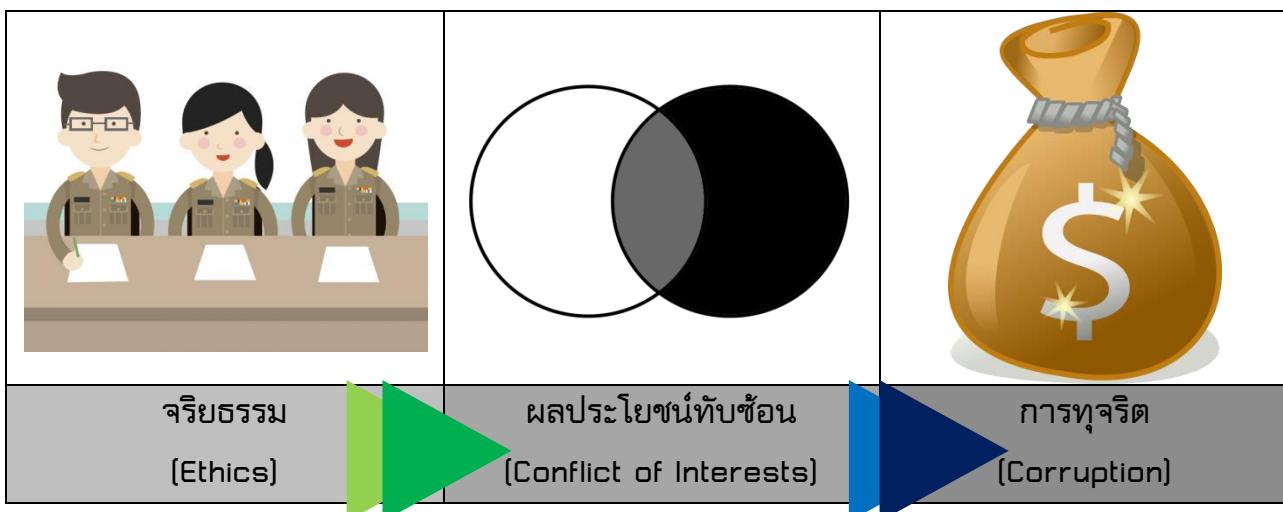

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

“เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ขาดจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ โดยเข้าไปกระทำการใด ๆ ที่เป็นการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นขาดความชอบธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ และจะเป็นต้นเหตุของการทุจริตต่อไป”

“การขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม” เป็นพฤติกรรมที่อยู่ระหว่างจริยธรรมกับการทุจริต ที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนตนกระทบต่อผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งพฤติกรรมบางประเภทมีการบัญญัติเป็นความผิดกฎหมายมีบทลงโทษชัดเจน แต่พฤติกรรมบางประเภทยังไม่มีการบัญญัติข้อห้ามไว้ในกฎหมาย

ภาพที่ ๑๒ : เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ขาดจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ จะนำไปสู่ผลประโยชน์ทับซ้อน และอาจจะเป็นต้นเหตุของการทุจริต

๑.๔ ปัจจัยทางวัฒนธรรมกับการเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน

ประการที่หนึ่ง ผลประโยชน์ทับซ้อน มีความซับซ้อนสูง มีหลากหลายรูปแบบทั้งรูปแบบเก่าที่มีมานานแล้วและรูปแบบใหม่ที่เพิ่งปรากฏให้เห็น

ประการที่สอง ผลประโยชน์ทับซ้อนบางรูปแบบปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัด แต่บางรูปแบบมีลักษณะอ่อนแรงเรื้อรัง ไม่สามารถมองเห็นได้ง่าย จะต้องฝ่าก การวิเคราะห์หลายชั้นจึงจะเข้าใจ

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

ประการที่สาม

ผลประโยชน์ทับซ้อนรูปแบบใหม่ ๆ หรือที่ไม่ปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจน ก็จะไม่สามารถใช้บรรทัดฐานทางสังคมที่มีอยู่ ประเมินได้ว่าเป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องหรือไม่

ประการที่สี่

ผลประโยชน์ทับซ้อนหลาย ๆ รูปแบบไม่ผิดกฎหมาย ดังนั้น หากนำข้อกฎหมายมาใช้เป็นบรรทัดฐานในการประเมินความถูกต้องของพฤติกรรม ก็ไม่สามารถจับทุจริตในพฤติกรรมดังกล่าวได้

ประการสุดท้าย

ผลประโยชน์ทับซ้อนในหลาย ๆ รูปแบบ มีค่านิยมเชิงวัฒนธรรมรองรับความถูกต้องของขอบธรรมอยู่ด้วย เช่น พฤติกรรมการบริจาคเงินเพื่อฝากรูกเข้าเรียน

วัฒนธรรมดังกล่าวนี้ เป็นต้นตอสำคัญที่สุดของปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน ซึ่งนอกจากจะชี้นำให้ผู้คนหงลงทำผิดโดยคิดว่าถูกแล้วเมื่อเห็นคนอื่นทำผิดก็ยังมีได้บังเอี้ยงห้ามปราบ มิหนำซ้ำยังสนับสนุนการกระทำความผิดของคนอื่นอีกด้วย

สรุปกล่าวคือ “การจัดกันระหว่าง **ประโยชน์ส่วนตน** และ **ประโยชน์ส่วนรวม**” เป็นพฤติกรรมที่อยู่ระหว่างจริยธรรมกับการทุจริต... ที่จะก่อให้เกิดผลประโยชน์ส่วนตน และกระทบผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งพฤติกรรมบางประเภทบัญญัติตามกฎหมาย **มีบทลงโทษชัดเจน** แต่พฤติกรรมบางประเภทยังไม่ได้มีการบัญญัติข้อห้ามไว้ในกฎหมาย ดังนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่คนทุกวัย ทุกระดับ ในสังคมต้องจัดการระบบการคิดให้สามารถแยกแยะได้อย่างชัดเจนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม เพื่อสร้างสังคมสุจริต ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกัน เพื่อลดพื้นที่สีเทาที่เกิดจากการจัดกันระหว่าง **ประโยชน์ส่วนตน** และ **ประโยชน์ส่วนรวม** ซึ่งอาจนำไปสู่การทุจริตคอร์รัปชันมุลค่ามหาศาลก่อให้เกิดผลเสียหายร้ายแรงที่ไม่อาจประเมินค่าได้ต่อประเทศชาติในอนาคต ถึงเวลาที่ทุกคนต้องเริ่มต้นมีส่วนร่วมในการป้องกันการทุจริตอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยวิธีการคิดแยกแยะประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันให้ชัดเจน เพื่อนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่จัดต่อจริยธรรมอันดีงาม และไม่เป็นต้นเหตุของการทุจริตคอร์รัปชัน

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

“เจ้าน้ำที่ของรัฐ ต้องไม่ชื่นนาให้ผู้คนหลงทำผิด
โดยคิดว่าถูกแล้ว และเมื่อเห็นคนอื่นทำผิด
ก็ควรยับยั้งห้ามปราบ รวมทั้งไม่สนับสนุน
ให้มีการกระทำความผิด”

บทที่ ๒

ระบบคิดแก้ “ทุจริต” กับนิยามศัพท์และแนวคิดสำคัญ

๒.๑ ระบบคิด ฐานสีบ Analog และระบบคิด ฐานสอง Digital

เมื่อนำมาลงฐาน “ฐานสีบ [Analog] และระบบคิด ฐานสอง [Digital]” มาปรับใช้เป็นแนวคิด คือ ระบบคิด “ฐานสีบ [Analog]” และระบบคิด “ฐานสอง [Digital]” จะเห็นได้ว่า ...^๔

ระบบคิด “ฐานสีบ Analog” เป็นระบบคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวเลขหลายตัว และอาจหมายถึงโอกาสที่จะเลือกได้หลายทาง เกิดความคิดที่หลากหลายซับซ้อน หากนำมาเปรียบเทียบกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ จะทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องคิด曳ยะ ต้องใช้ดุลยพินิจ曳ยะ อาจจะนำประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมมาปะปนกันได้ แยกประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวมออกจากกันไม่ได้

ระบบคิด ฐานสีบ [Analog]

“การปฏิบัติงานแบบใช้ระบบคิดฐานสีบ [Analog]” คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ ยังมีระบบการคิดที่ยังแยกเรื่องตำแหน่งหน้าที่กับเรื่องส่วนตนออกจากกันไม่ได้ นำประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวมมาปะปนกันไปหมด แยก曳ยะไม่ออกว่าสิ่งไหนคือประโยชน์ส่วนตนสิ่งไหนคือประโยชน์ส่วนรวม นำบุคลากรหรือทรัพย์สินของราชการมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน เป็นต้น บางราชการ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน เครื่องญาติ หรือพวกพ้อง หนีอกกว่าประโยชน์ของส่วนรวมหรือของหน่วยงาน จะคอยแสวงหาประโยชน์จากตำแหน่งหน้าที่ ราชการ กรณีเกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม จะยึดประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก

^๔ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สปปช.), “คู่มือป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม [Conflict of Interest]”, หน้า ๒๔ - ๒๗

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

“ระบบคิด ฐานสืบ [Analogy]”

กรณีเกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม จะยึดประโยชน์ส่วนตนเป็นหลัก

ระบบคิด “ฐานสอง [Digital]” เป็นระบบคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่สามารถเลือกได้เพียง ๒ ทางเท่านั้น คือ ๐ (ศูนย์) กับ ๑ (หนึ่ง) และอาจหมายถึงโอกาสที่จะเลือกได้เพียง ๒ ทาง เท่านั้น ใช่ กับ ไม่ใช่, เพื่อ กับ จริง, ทำได้ กับ ทำไม่ได้, ประโยชน์ส่วนบุคคล กับ ประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น จึงหมายความว่าการนำมาเปรียบเทียบกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่ต้องสามารถแยกเรื่องตัวเองออกจากกันได้อย่างเด็ดขาด และ ไม่กระทำการที่เป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

ระบบคิด ฐานสอง [Digital]

“การปฏิบัติงานแบบใช้ระบบคิดฐานสอง [Digital]” คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ มีระบบคิดที่สามารถแยกเรื่องตัวเองออกจากกัน แยกออกจากอย่างชัดเจนว่าสิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิด สิ่งไหนทำได้ สิ่งไหนทำไม่ได้ สิ่งไหนคือประโยชน์ส่วนตน สิ่งไหนคือประโยชน์ส่วนรวม ไม่นำมาปะปนกัน ไม่นำบุคลากรหรือทรัพย์สินของราชการ มาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน ไม่เบียดบังราชการ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมหรือของหน่วยงาน หนึ่อกว่าประโยชน์ของส่วนตน เครื่องปฏุภัติ และพวกพ้อง ไม่แสวงหาประโยชน์จากการดำเนินการ ไม่รับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากการปฏิบัติหน้าที่ กรณีเกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม จะยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

“ระบบคิด ฐานสอง [Digital]”

กรณีเกิดการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนตนและประโยชน์ส่วนรวม จะยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก

Conflict of Interests

๑๕

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

ระบบคิดและตัวอย่าง

ระบบคิด ฐานสืบ
สังคมโลกสมัยก่อน ยุค Analog

ระบบคิด ฐานสอง
สังคมโลกสมัยใหม่ ยุค Digital

&

ยอมรับคอมพิวเตอร์ที่ว่า

“ทุจริตบ้างไม่เป็นไร ถ้าเราได้ประโยชน์”

ไม่ยอมรับกับคอมพิวเตอร์ที่ว่า

“ทุจริตบ้างไม่เป็นไร ถ้าเราได้ประโยชน์”

ไม่สามารถแยกประโยชน์ส่วนตน

ออกจากประโยชน์ส่วนรวมได้

แยกประโยชน์ส่วนตน

ออกจากประโยชน์ส่วนรวม

ประโยชน์ทับซ้อน/สินบน/ทุจริตคอร์รัปชัน

ระบบอุปถัมภ์

นำความสัมพันธ์ส่วนตัวมาใช้อย่างไม่ถูกต้อง

เห็นประโยชน์สาธารณะ

มาก่อนประโยชน์ส่วนตน

ไม่สนับสนุนระบบอุปถัมภ์

นำความสัมพันธ์ส่วนตัวมาใช้อย่างไม่ถูกต้อง

นำวัสดุครุภัณฑ์หลวงไปใช้ที่บ้าน

ไม่นำวัสดุครุภัณฑ์หลวงไปใช้ที่บ้าน

นำรถยนต์หลวงมาใช้ในธุระส่วนตัว

ไม่ใช้รถยนต์หลวงในเรื่องส่วนตัว

นำโทรศัพท์หลวงมาโทรศัพต์ต่อธุระส่วนตัว

ไม่ใช้โทรศัพท์หลวงโทรศัพต์ส่วนตัว

นำอุปกรณ์ไฟฟ้าส่วนตัวมาชาร์จที่ทำงาน

ไม่นำอุปกรณ์ไฟฟ้าส่วนตัวมาชาร์จที่ทำงาน

ใช้น้ำประปาหลวงมาล้างรถส่วนตัว

ไม่รับของขวัญจากผู้มាតิดต่อราชการ

ภาพที่ ๑๓ : ระบบคิดฐานสืบฐานสองและตัวอย่าง

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๒.๒ นิยามศัพท์และแนวคิดสำคัญ

Robert Klitgaard^๔ นักเศรษฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ได้อธิบายปัญหาคอร์รัปชันของเมืองไทยในมิติเศรษฐศาสตร์ โดย คอร์รัปชัน = อำนาจผูกขาด + ดุลยพินิจ - การตรวจสอบเอ้าผิด (Corruption = Monopoly + Discretion - Accountability) หมายถึงการคอร์รัปชันเกิดจากการมี “อำนาจผูกขาด” ซึ่งไม่ได้หมายความถึงอำนาจผูกขาดในตลาดอย่างเดียว แต่อำนาจจะสูงทุกชนิดเป็นอำนาจผูกขาด เนื่องจากอำนาจ เกือบทั้งหมดในประเทศมักอยู่ในมือของรัฐ ดังนั้น ยิ่งเปิดช่องให้รัฐมีการใช้ “ดุลยพินิจ” มากเท่าไร ก็ยิ่งทำให้เกิดการคอร์รัปชันมากเท่าไร แต่ไม่ได้หมายความว่าห้ามมีดุลยพินิจเลย ต้องมีกรอบและความโปร่งใสในการใช้ดุลยพินิจ ซึ่งสุดท้ายหากมี “การตรวจสอบเอ้าผิด” เพิ่มมากขึ้น คอร์รัปชันก็จะลดลง “กฎหมายไทยมักเขียนเอื้อไว้ว่า “ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจ ของ...” ซึ่งดุลยพินิจเหล่านั้นในบางเวลา ก็จำเป็นต้องมี แต่การใช้ดุลยพินิจจะต้องมีการควบคุมให้เป็นไปอย่างโปร่งใส” ^๕

ทิพาวดี เมฆสวรรค์ (สำนักงาน ก.พ. : ๒๕๔๓) กล่าวว่า Robert Klitgaard คณบดีของ Rand Graduate School, California ได้คิดสูตรอธิบายการเกิดพฤติกรรมคอร์รัปชัน ไว้ว่าการทุจริตคอร์รัปชันจะเกิดขึ้นเมื่อมีการผูกขาด (Monopoly) หรือระบบอำนาจ ไว้ที่แหล่งเดียว ประกอบกับว่าผลการตัดสินใจได้ ๆ ขึ้นกับการใช้ดุลยพินิจ (Discretion) ของผู้มีอำนาจนั้น ๆ เป็นสำคัญ ดังนั้น หากมีมูลค่ารวมของการผูกขาดและการเปิดโอกาสให้ใช้ดุลยพินิจมากกว่าความรับผิดชอบตรวจสอบได้ (Accountability) โอกาสของการทุจริตไม่โปร่งใส ก็มีมาก^๖

^๔ บรรยง พงษ์พานิช (๒๕๕๘), The New Sick Man of Asia คอร์รัปชันต้นเหตุ “ไทยป่วย” (เรื่องจากปกหนังสือพิมพ์อีคอนนิวส์ ปีที่ ๒๖ ฉบับ ๕๗๓ ประจำเดือนมีนาคม ๒๕๕๘ หน้า ๑๒)

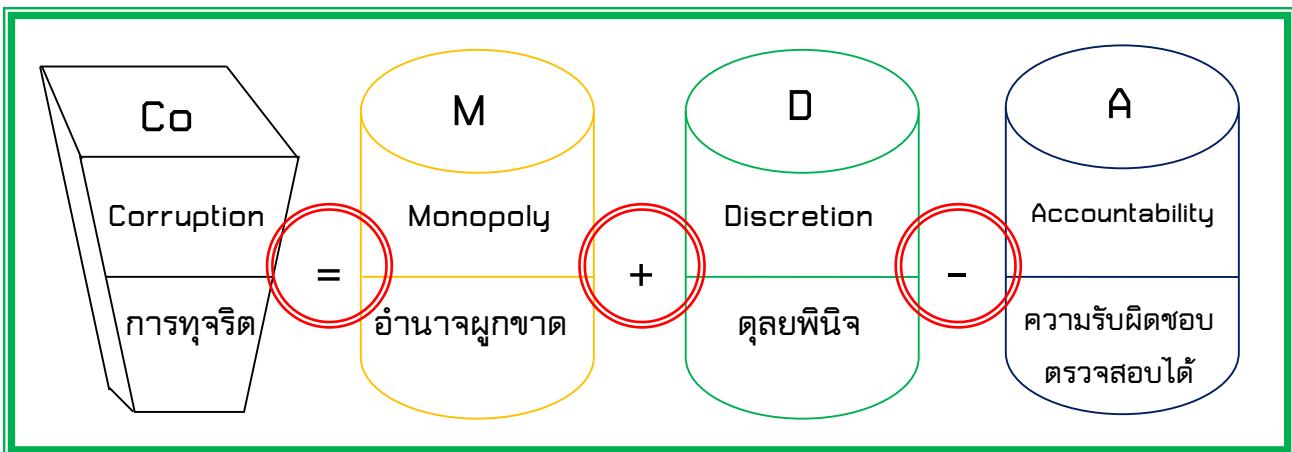
^๕ จากรัฐมนตรี สุขุมมาลพงษ์ (๒๕๕๖), แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย. สำนักงานเลขานุการสภาผู้แทนราษฎร. [บทที่ ๒].

Conflict of Interests

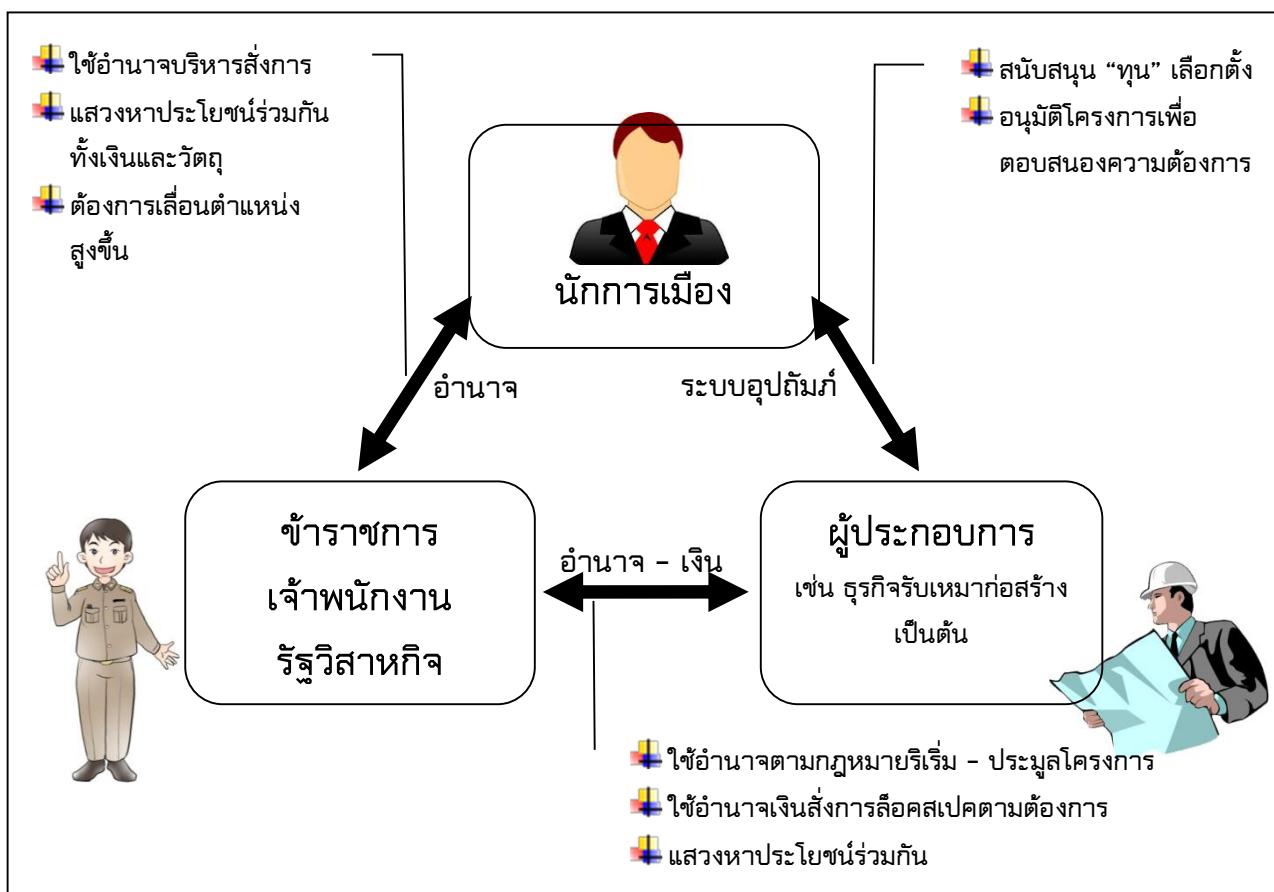
๑๗

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

ภาพที่ ๑๕ : สูตรอยอิบายการเกิดพฤติกรรมการคอร์รัปชัน

และเมื่อนำแนวคิดทฤษฎีตั้งกล่าวข้างต้น มาจัดทำเป็นโครงสร้างอำนาจที่เอื้อต่อการคอร์รัปชันจึงสามารถอยอิบายโครงสร้างความสัมพันธ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องในการคอร์รัปชัน ทั้งในด้านการใช้อำนาจระบบอุปถัมภ์ ที่เข้มโถงกัน และเอื้อประโยชน์กันอย่างเป็นระบบ

ภาพที่ ๑๖ : โครงสร้างอำนาจที่เอื้อต่อการคอร์รัปชัน

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

ผลประโยชน์ (Private interest) “ผลประโยชน์” คือ สิ่งใด ๆ ที่มีผลต่อบุคคล/กลุ่ม ไม่ว่าในทางบวกหรือทางลบ “ผลประโยชน์ส่วนตน” ไม่ได้ครอบคลุมเพียงผลประโยชน์ด้านการงานหรือธุรกิจของเจ้าหน้าที่ แต่รวมถึงคนที่ติดต่อสัมพันธ์ด้วยเข่น เพื่อน ญาติ คู่แข่ง ศัตรู เมื่อเจ้าหน้าที่ประสงค์จะให้คุณเหล่านี้ได้หรือเสียประโยชน์ เมื่อเน้นถือว่ามีเรื่องผลประโยชน์ส่วนตนเข้ามาเกี่ยวข้อง”

ผลประโยชน์ส่วนตน มี ๒ ประเภท คือ ที่เกี่ยวข้องกับเงิน (pecuniary) และไม่เกี่ยวกับเงิน (non - pecuniary)

๑) ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการได้มาซึ่งเงินทองเท่านั้น แต่ยังเกี่ยวกับการเพิ่มพูนประโยชน์หรือปกป้องการสูญเสียของสิ่งที่มีอยู่แล้ว เช่น ที่ดิน หุ้น ตำแหน่งในบริษัทที่รับงานจากหน่วยงาน รวมถึงการได้มาซึ่งผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ไม่ได้อยู่บนรูปตัวเงิน เช่น สัมปทาน ส่วนลด ของขวัญ หรือของที่แสดงน้ำใจไม่ตรึงใจ

๒) ผลประโยชน์ที่ไม่เกี่ยวกับเงิน เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ครอบครัว หรือกิจกรรมทางสังคมวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น สถาบันการศึกษา สมาคม สังกัด แนวคิด มักอยู่ในรูปความล้าเอียง/อคติ/เลือกที่จะรักมักที่ชัง และมีข้อสังเกตว่าแม้แต่ความเชื่อ/ความคิดส่วนตัวก็จดอยู่ในประเทศไทย

หน้าที่สาธารณะ (public duty) คือ หน้าที่สาธารณะของผู้ที่ทำงานในภาครัฐ การให้ความสำคัญอันดับต้นแก่ประโยชน์สาธารณะ (public interest) คนเหล่านี้ไม่จำกัดเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งระดับห้องถีนหรือระดับประเทศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงคนอื่น ๆ ที่ทำงานให้ภาครัฐ เช่น ที่ปรึกษาอาสาสมัคร

ผลประโยชน์สาธารณะ คือ ประโยชน์ของชุมชนโดยรวม ไม่ใช่ผลรวมของผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล และไม่ใช่ผลประโยชน์ของกลุ่มคน การระบุผลประโยชน์สาธารณะไม่ใช่เรื่องง่าย แต่ในเบื้องต้นเจ้าหน้าที่ภาครัฐสามารถให้ความสำคัญอันดับต้น แก่สิ่งนี้โดย

๗) กรมราชทัณฑ์ (๒๕๖๐), คู่มือพัฒนาการและส่งเสริมการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน (ไม่ระบุเลขหน้า)

- ๑) ทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
- ๒) ทำงานในหน้าที่ตามกรอบและมาตรฐานทางจริยธรรม
- ๓) ระบุผลประโยชน์ทับซ้อนที่ตนเองมี หรืออาจจะมี และจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

๔) ให้ความสำคัญอันดับต้นแก่ผลประโยชน์สาธารณะ มีความคาดหวังว่า เจ้าหน้าที่ต้องจำกัดขอบเขตที่ประโยชน์ส่วนตนจะมามีผลต่อความเป็นกลางในการทำงาน

- ๕) หลีกเลี่ยงการตัดสินใจหรือการทำหน้าที่ที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน
- ๖) หลีกเลี่ยงการกระทำ/ กิจกรรมส่วนตนที่อาจทำให้คนเห็นว่าได้ประโยชน์จากข้อมูลภายใน

๗) หลีกเหลี่ยงการใช้ตำแหน่งหน้าที่หรือทรัพยากรของหน่วยงานเพื่อประโยชน์ส่วนตน

- ๘) ป้องกันข้อครหาว่าได้รับผลประโยชน์ที่ไม่สมควรจากการใช้อำนาจหน้าที่
- ๙) ไม่ใช้ประโยชน์จากตำแหน่งหรือข้อมูลภายในขณะที่อยู่ในตำแหน่ง

ผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) องค์กรสากล คือ Organization for Economic Cooperation and Development (OECD) นิยามว่า เป็นความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์สาธารณะที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ดังนี้

ผลประโยชน์ทับซ้อน มี ๓ ประเภท คือ

- ๑) ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง (actual) มีความทับซ้อนระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและสาธารณะเกิดขึ้น

๒) ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เห็น (perceived & apparent) เป็นผลประโยชน์ทับซ้อนที่คนเห็นว่ามี แต่จริง ๆ อาจไม่มีก็ได้ ถ้าจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนประเภทนี้ อย่างขาดประสิทธิภาพ ก็อาจนำมาซึ่งผลเสียไม่น้อยกว่าการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นจริง ข้อนี้แสดงว่าเจ้าหน้าที่ไม่เพียงแต่จะต้องประพฤติตนอย่างมีจริยธรรมเท่านั้น แต่ต้องทำให้คนอื่น ๆ รับรู้ และเห็นด้วยว่าไม่ได้รับประโยชน์เข่นนั้นจริง

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๓) ผลประโยชน์ทับซ้อนที่เป็นไปได้ (potential) ผลประโยชน์ส่วนตนที่มีในปัจจุบันอาจจะทับซ้อนกับผลประโยชน์สาธารณะได้ในอนาคต

หน้าที่ทับซ้อน (conflict of duty) หรือผลประโยชน์เบียดซ้อนกัน (competing interests) มี ๒ ประเภท

ประเภทแรก เกิดจากการที่เจ้าหน้าที่มีบทบาทหน้าที่มากกว่าหนึ่ง เช่น เป็นเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานและเป็นคณะกรรมการต้านระเบียบวินัยประจำหน่วยงานด้วยปัญหาจะเกิดเมื่อไม่สามารถแยกแยะบทบาทหน้าที่ทั้งสองออกจากกันได้ อาจทำให้ทำงานไม่มีประสิทธิภาพหรือแม้กระทั่งเกิดความผิดพลาดหรือผิดกฎหมาย ปกติหน่วยงานมักมีกลไกป้องกันปัญหานี้ โดยแยกแยะบทบาทหน้าที่ต่าง ๆ ให้ชัดเจน แต่ก็ยังมีปัญหาได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานที่มีกำลังคนน้อย หรือเจ้าหน้าที่บางคนเท่านั้นที่สามารถทำงานบางอย่างที่คนอื่น ๆ ทำไม่ได้ คนส่วนใหญ่ไม่ค่อยห่วงปัญหานี้กัน เพราะดูเหมือนไม่มีเรื่องผลประโยชน์ส่วนตนมาเกี่ยวข้อง

ประเภทที่สอง เกิดจากการที่เจ้าหน้าที่ของรัฐมีบทบาทหน้าที่มากกว่าหนึ่งบทบาท และการทำบทบาทหน้าที่ในหน่วยงานหนึ่งนั้น ทำให้ได้ข้อมูลภายในบางอย่างที่อาจนำมาใช้เป็นประโยชน์แก่การทำบทบาทหน้าที่ให้แก่อีกหน่วยงานหนึ่งได้ ผลเสียคือถ้านำข้อมูลมาใช้ก็อาจเกิดการประพฤติมิชอบหรือความล้าเอียง/อคติต่อคนบางกลุ่ม ควรถือว่าหน้าที่ทับซ้อนเป็นปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อนด้วย เพราะว่ามีหลักการจัดการแบบเดียวกัน นั่นคือการตัดสินใจทำหน้าที่ต้องเป็นกลาง และกลไกการจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนก็สามารถนำมาจัดการกับหน้าที่ทับซ้อนได้

หยุด! คิดสักนิด ... เพื่อชีวิตการเป็น “ข้าราชการ” และ “เจ้าหน้าที่ของรัฐ”

คุ้มหรือไม่? หากเราช่วยเขาแล้วเราต้องโดนตราหน้าว่า โภกชาติโภกภาษีประจำชน

คุ้มหรือไม่? หากเราช่วยเขาแล้วเราต้องเลื่อนเสียเงียบตี จืดจิ่งและศักดิ์ศรี

คุ้มหรือไม่? หากเราช่วยเขาแล้วเราต้องสกู๊ดเสียความภาคภูมิใจในตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ

คุ้มหรือไม่? หากเราช่วยเขาแล้วเราต้อง ติดคุกติดตะราง

บทที่ ๓

แนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๓.๑ ความขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม

หน่วยงานของรัฐต้องจัดการผลประโยชน์ทับซ้อนอย่างโปร่งใสและพร้อมรับผิดชอบ มีฉะนั้นจะบันทอนความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงาน ปัจจุบันขอบเขตของผลประโยชน์ทับซ้อนขยายมากกว่าเดิม เนื่องจากมีความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงหน่วยงานภาครัฐ ทำให้ความสัมพันธ์ซับซ้อนมากขึ้น หน่วยงานควรตระหนักว่าผลประโยชน์ทับซ้อนจะเกิดขึ้นในการทำงานหรือการตัดสินใจในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ นำไปสู่การใช้อำนาจหน้าที่ในทางมิชอบ หรือแม้แต่การทุจริตคอร์รัปชัน

การป้องกันการการทุจริตเกี่ยวกับความขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม และผลประโยชน์ทับซ้อน คืออะไร?

ผลประโยชน์ทับซ้อน ก็คือ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้ตำแหน่ง หน้าที่เอื้อให้กับตัวเองหรือพวกร้องให้ได้รับผลประโยชน์ แต่ทางราชการได้รับความเสียหาย โดยมีหลายรูปแบบ เช่น ในรูปของตัวเงิน ทรัพย์สิน เป็นต้น

“ กรรมการพัฒนาชุมชน กระทรงมหาดไทย (๒๕๕๗), คู่มือส่งเสริมการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันการทุจริตและความขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน. หน้า ๓๓ - ๓๐

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

อย่างไรบ้าง เรียกว่าผลประโยชน์ทับซ้อน?

พฤติกรรมสุ่มเสี่ยงที่เป็นผลประโยชน์ทับซ้อนมีหลายรูปแบบ เช่น

☞ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ขออนุมัติให้ราชการในห้องที่ต่างจังหวัดเพื่อลงพื้นที่สำรวจข้อมูล แต่จริง ๆ แล้วใช้เวลา_rับจำงานอื่นอยู่ที่บ้าน หรือรับจำงานหนังสืออยู่ที่มหาวิทยาลัย

☞ การใช้อำนาจหน้าที่ในการเกื้อหนุนพวกพ้องให้ได้รับตำแหน่งที่สูงขึ้น

☞ การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐ รับของขวัญจากผู้มาติดต่อ โดยสัญญาจะ遮擋ความประพฤติในการเข้าถึงผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจเรื่องใด

พฤติกรรมเหล่านี้ กล่าวได้ว่าเป็นการกระทำการทุจริตในรูปแบบของผลประโยชน์ทับซ้อน

การปฏิบัติหน้าที่ราชการนั้น ต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและประชาชนเป็นสำคัญ และการให้บริการประชาชนผู้มาติดต่อราชการอย่างดีที่สุด แต่ก็มีเจ้าหน้าที่ของรัฐบางคนที่คุ้นเคยกับการรับสินบน ค่าน้ำร้อนน้ำชา ของขวัญต่าง ๆ จากการปฏิบัติหน้าที่ของตน

Conflict of Interests

๒๓

คุณมีการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

จากข้อตั้งกล่าวข้างต้นเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายใช่หรือไม่ และเป็นเหตุแห่งการทุจริตในรูปแบบของผลประโยชน์ทับซ้อน หรือไม่?

ผิดกฎหมาย มีอัตราโทษสูง ซึ่งตามกฎหมายแล้ว ห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเรียกรับหรือยอมรับทรัพย์สินหรือประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ราชการไม่ว่ากรณีใด ๆ ซึ่งจากการกระทำการดังกล่าว อาจส่งผลไปสู่พฤติกรรมที่เป็นเรื่องของผลประโยชน์ทับซ้อน

แต่ก็มีข้อยกเว้นที่กฎหมายกำหนดให้ว่าสามารถรับได้ ในกรณีที่ไม่ใช่การรับเพื่อผลประโยชน์อื่นใดจากการปฏิบัติหน้าที่ กล่าวคือ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมธรรมชาติ จากญาติหรือจากบุคคลที่ให้กันในเทศกาล ตามขนบธรรมเนียมประเพณีหรือวัฒนธรรม

กฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับ ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด มีหรือไม่ และมีความผิดอย่างไรบ้าง?

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่า ด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ [ฉบับที่ ๑] พ.ศ. ๒๕๕๗ มาตรา ๑๐๓ และ ประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์ การรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมจราว่าด้วยเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ. ๒๕๕๗ มีดังนี้

๑. การรับตามกฎหมาย จะรับเพียงได้ก็ได้ เช่น เงินเดือน ค่าเบี้ยเลี้ยง เดินทางไปราชการ ค่าที่พัก ในกรณีเดินทางไปราชการ สวัสดิการต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนด

๒. การรับตามจรรยา จากญาติหรือบุคคลในโอกาสหรือเทศกาลต่าง ๆ ตามธรรมเนียม ประเพณี หรือการให้ตามมารยาทในสังคม แต่เมื่อควรระวัง ดังนี้

๒.๑ รับจากญาติที่ให้โดยเสน่หรา หรือจากญาติของคู่สมรส สามารถรับได้ แต่จำนวนในการรับต้องเหมาะสมกับฐานะของญาติ

๒.๒ รับจากบุคคลอื่นที่ไม่ใช่ญาติสามารถรับได้ โดยการรับแต่ละครั้ง ไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาท

๒.๓ รับจากการให้โดยทั่วไป รับได้ทั้งหมด เช่น รายการเงินส่วนได้รับ ให้กับคนทั่วไป โดยไม่ได้เลือกให้เฉพาะเจ้าหน้าที่คนใดคนหนึ่ง

๓. การรับจากต่างประเทศ สามารถรับมาเป็นของส่วนตัวหรือของส่วนรวม ก็ได้ แต่ต้องแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบและวินิจฉัย หากผู้บังคับบัญชาไม่อนุญาต ต้องส่งคืนทันที

๔. การรับกรณีพิเศษ

๔.๑ รับจากญาติที่ให้โดยเสน่หราแต่เกินกว่าฐานานุรูป ต้องแจ้ง ผู้บังคับบัญชาทราบและวินิจฉัย หากผู้บังคับบัญชาเห็นว่าไม่สมควรต้องคืนทันที

๔.๒ รับเกินกว่า ๓,๐๐๐ บาท ต้องแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบและวินิจฉัย หากผู้บังคับบัญชาเห็นว่าไม่สมควรต้องคืนทันที

๔.๓ รับมาเป็นของส่วนรวมไม่ว่าจะมีผลค่าเท่าใดก็ตาม ต้องแจ้งให้ ผู้บังคับบัญชาทราบและวินิจฉัย หากผู้บังคับบัญชาเห็นว่าไม่สมควรต้องคืนทันที

Conflict of Interests

๒๕

คุณมีการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๓.๒ สถานการณ์ถูกบีบบังคับให้กระทำการทุจริตหรือร่วมทุจริต

การกระทำการทุจริต เพราะถูกบังคับหรือถูกสั่งการนั้นไม่อาจปฏิเสธได้ว่าไม่มีอยู่จริงในหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องน่าเห็นใจของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานเป็นอย่างมาก เพราะหากไม่กระทำการตามหรือไม่ร่วมทุจริตด้วยแล้ว อาจถูกผู้มีอำนาจเห็นอกว่ากลั่นแกล้ง หรือกระทำการใด ๆ ที่อาจส่งผลให้ได้รับความเดือดร้อน ในที่นี้ จะกล่าวถึงการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขสถานการณ์เมื่อถูกบังคับให้ร่วมในการกระทำการทุจริต

คำแนะนำการปฏิบัติตนในการเป็นข้าราชการ มีอะไรบ้าง?

ข้อแนะนำแนวทางปฏิบัติตนตามหน้าที่ของข้าราชการมีดังนี้

๑. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และสามารถให้ประชาชนตรวจสอบได้

๒. ยึดถือกฎหมาย เป็นบังคับ และบรรยายข้าราชการ

๓. ไม่ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว

๔. ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติเป็นสำคัญ

๕. ไม่รับสิ่งของหรือประโยชน์อื่น ๆ จากการทำหน้าที่ราชการของตนเอง

๖. แสดงออกถึงการไม่ยอมรับพฤติกรรมการทุจริต

๗. หลบเหลียงการคบหากับผู้มีพฤติกรรมไม่สุจริต

๘. ยึดหลักความพอเพียงในการดำเนินชีวิต

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

หากอยู่ในหน่วยงานที่มีคนมาซักขวานให้กระทำการทุจริต และถูกซักขวานให้ร่วมกระทำการทุจริต ต้องทำอย่างไร?

หากอยู่ในหน่วยงานแล้วมีคนซักขวานให้กระทำการทุจริต ซึ่งหากไม่เข้าร่วมอาจถูกกลั่นแกล้งในสถานการณ์ที่ยาก ต่อการตัดสินใจเช่นนี้ มีทางเลือกอยู่ ๓ ทาง คือ

๑. ร่วมวงทุจริต โภงชาติโภงແຜ่นดิน แน่นอนว่าหาก เข้าร่วมจะมีความเป็นอยู่ที่ดี หรือได้เลื่อนตำแหน่งเร็ว แต่ต้องอยู่ด้วยความกังวล ไร้เกียรติเสียงการถูกร้องเรียน ถูกลงโทษ และติดคุกในท้ายที่สุด

๒. ทำเป็นนึงเฉย ปล่อยให้มีการทุจริตโดยไม่เข้าร่วมด้วย แต่เป็นการสร้างความเสียหายให้กับหน่วยงานและประเทศชาติ ไปเรื่อย ๆ จนกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและ ครอบครัว

๓. ไม่นึงเฉย ร่วมเป็นหุ้นเป็นตาก คอຍรักษาผลประโยชน์ ของประเทศ โดยการแจ้งข้อมูลการทุจริตต่อผู้บังคับบัญชา ที่เหนือขึ้นไป หรืออาจจะแจ้งข้อมูลให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. หรือ สำนักงาน ป.ป.ท.

ผู้ที่จะได้รับการไว้วางใจให้เป็นผู้รักษาผลประโยชน์ของชาติ ต้องเป็นคนที่เลือกทางที่ ๓ อย่างแน่นอน

Conflict of Interests

๒๗

คุณมีการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

หากถูกผู้บังคับบัญชาของหมายการกิจที่ส่อว่าจะเกิดการทุจริตหรือการกระทำที่ส่อไปในรูปแบบของผลประโยชน์ทับซ้อน ควรรีบขอถอนตัวด้วยความสุภาพซึ่งแสดงความจำเป็นและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ผลจากการตรวจสอบจากหน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ หากยังไม่ได้ผล อาจร้องขอให้บุคคลที่ผู้บังคับบัญชาให้ความเคารพเกรงใจมาช่วยพูด

หากมีความจำเป็นที่จะต้องรายงานให้ผู้บังคับบัญชาที่เหนือขึ้นไปทราบในทางลับหรือเปิดเผย ก็ควรกระทำ แต่ต้องแน่ใจด้วยว่าผู้บังคับบัญชาท่านนั้นเป็นคนดีหรือพร้อมให้การช่วยเหลือ

นอกจากนี้ หากค่อนข้างแน่ใจแล้วว่าการกิจนั้นมีการกระทำที่ทุจริต ควรทำให้เรื่องราวดังกล่าวถูกเผยแพร่สู่สาธารณะโดยเร็วและกว้างขวางให้มากที่สุด เพื่อให้บุคคลหรือหน่วยงานภายนอกเข้ามาสืบค้นข้อเท็จจริง ซึ่งจะทำให้การทุจริตกระทำได้ยากขึ้น

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

หากเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐรายอื่น จะสามารถเป็นพยานได้หรือไม่?

ได้... ผู้ถูกกล่าวหารายได้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการทุจริตร่วมกับเจ้าหน้าที่รัฐรายอื่น และยังไม่ถูกแจ้งข้อกล่าวหาคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจเห็นสมควรกันไว้เป็นพยานในคดี ก็ได้ หากบุคคลดังกล่าว มีลักษณะดังนี้

๑. เป็นผู้รู้เห็นเหตุการณ์หรือเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดกับเจ้าหน้าที่รายอื่นที่อยู่ระหว่างสอบข้อเท็จจริง หรือการแสวงหาข้อเท็จจริง และรวบรวมพยานหลักฐานก่อนการไต่สวนข้อเท็จจริง หรืออยู่ระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริง

๒. เป็นผู้ที่ให้ถ้อยคำที่เป็นประโยชน์ต่อการสอบข้อเท็จจริง หรือการแสวงหาข้อเท็จจริง หรือข้อมูลที่เป็นสาระสำคัญสามารถใช้เป็นพยานหลักฐาน ในการวินิจฉัยขึ้นมาความผิดเจ้าหน้าที่ของรัฐรายอื่นที่เป็นตัวการสำคัญ

๓. เตือนใจที่จะให้ถ้อยคำหรือแจ้งเบาะแสตามข้อ ๒ พร้อมยืนยันว่าจะไปเบิกความเป็นพยานในชั้นศาล ตามที่ให้การหรือให้ถ้อยคำไว้

(พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต [ฉบับที่ ๒] พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๑๐๓/๙ และประกาศคณะกรรมการ ป.ป.ช. เรื่อง หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการกันบุคคลหรือผู้ถูกกล่าวหาไว้เป็นพยานโดยไม่ดำเนินคดี พ.ศ. ๒๕๕๔)

Conflict of Interests

๒๘

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

ผู้เจ้างบประมาณหรือผู้ให้ถ้อยคำในคดีทุจริตถูกผู้บังคับบัญชากลั่นแกล้ง จะทำอย่างไรได้บ้าง?

ถ้าถูกกลั่นแกล้ง เพราะการเจ้างบประมาณหรือให้ถ้อยคำในคดีทุจริตยังมีแนวทางที่จะได้รับการคุ้มครองช่วยเหลือ ซึ่งจะต้องดำเนินการดังนี้

ร้องขอต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ว่า หากยังคงปฏิบัติหน้าที่ในสังกัดเดิมต่อไป อาจถูกกลั่นแกล้ง หรือได้รับความไม่เป็นธรรมเนื่องจากการกล่าวหา หรือให้ถ้อยคำ หรือเจ้างบประมาณข้อมูลการทุจริต หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่ามีพยานหลักฐานเบื้องต้นที่เชื่อได้ว่ามีเหตุการณ์ดังกล่าว คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะเสนอต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาสั่งการให้ได้รับการคุ้มครองหรือมีมาตรการอื่นตามที่เห็นสมควร

[พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๑๐๓/๔]

และหากคณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นว่า การให้ถ้อยคำหรือเบ้าะแสหรือข้อมูลดังกล่าว เป็นประโยชน์ต่อการป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างยิ่ง และควรได้รับการยกย่องเป็นแบบอย่างคณะกรรมการ ป.ป.ช. อาจเสนอต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนและระดับตำแหน่งให้แก่บุคคลนั้นเป็นกรณีพิเศษ

[พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๑) พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๑๐๓/๔]

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๓.๓ การเฝ้าระวังการทุจริต

“ความไม่รู้กฎหมาย จะเป็นข้ออ้างเพื่อให้ตนเอองพันผิดทางอาญาไม่ได้” ข้อความประโภคนี้ น่าจะหมายความว่ากับการกระทำการทุจริต เพราะขาดความรู้ ความเข้าใจ ที่ถูกต้อง ไม่รู้ว่าพฤติกรรมที่กระทำไปนั้นเป็นการทุจริต รวมทั้งการกระทำที่ไม่ศึกษา กฎ ระเบียบ ซึ่งอาจเป็นเพรากการปฏิบัติต่อ ๆ กันมา แต่เป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่รู้ว่าพฤติกรรมที่กระทำไปนั้นเป็นการทุจริต ตั้งนั้นจึงมีข้อควรระวังที่ควรทราบ เพื่อให้การปฏิบัติตนและปฏิบัติหน้าที่เป็นไปด้วยความถูกต้อง เช่น กรณีได้รับแต่งตั้ง เป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง หรือกรรมการตรวจรับพัสดุ/ตรวจการจ้าง การนำทรัพย์สิน ของหลวงไปใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตน และการหักประมูล เป็นต้น

หากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้รับการแต่งตั้งเป็น กรรมการจัดซื้อจัดจ้างหรือ กรรมการตรวจรับ พัสดุ/ตรวจการจ้าง จะต้องระวัง เรื่องใดบ้าง?

เจ้าหน้าที่ของรัฐคงจะหนีไม่พ้นการได้รับการแต่งตั้งเป็น คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง หรือกรรมการตรวจรับพัสดุ/ ตรวจการจ้าง ซึ่งบาง คนอาจดำเนินการไปโดยขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้อง หรือไม่ได้ศึกษา กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง อย่างละเอียด หรือปฏิบัติต่อ ๆ กันมา แต่เป็นสิ่งที่ผิดไม่ถูกต้อง ซึ่งผู้กระทำการต้องได้รับโทษทางวินัย/อาญา/ละเมิด ได้มีกรณี ตัวอย่างเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นจากการขาดความรู้ความเข้าใจ ที่ถูกต้องหรือขาดความระมัดระวังจนนำไปสู่การทุจริตที่อยากร่ำ弱 ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้ตระหนักรู้ เพื่อไม่ให้กระทำผิดพลาด เนื่องจากเกิดขึ้นมาแล้ว

Conflict of Interests

๓๑

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

กรณีเป็นกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา อิเล็กทรอนิกส์ กรรมการจัดซื้อจัดจ้าง เจ้าหน้าที่ (พัสดุ) มักขาดความรู้ความเข้าใจหรือขาดความระมัดระวังในเรื่องต่อไปนี้

๑. เปิดโอกาสให้ผู้เสนอราคานำเอกสารกลับไปแก้ไข หรือส่งเอกสารเพิ่มเติม กรณีที่คุณสมบัติไม่ครบถ้วน หรือไม่ตรงตามร่างขอบเขตงาน (TOR)
๒. ไม่ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนของหลักประกัน
๓. ไม่ดำเนินการตามเงื่อนไขการเปิดเผยราคากลาง ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น เรื่องง่วงเงินที่ต้องประกาศ ราคากลาง วิธีการประกาศราคากลาง หรือระยะเวลา ที่ประกาศราคากลาง เป็นต้น
๔. ไม่เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เอกสารข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลาง ในทุกชั้นตอน ตั้งแต่ชั้นตอนการจัดทำแผนการจัดซื้อ การจัดจ้าง การประกาศเขิญชวน ราคากลาง เกณฑ์การพิจารณาข้อเสนอ การประกาศผลผู้ชนะ การยกเลิกการจัดซื้อจัดจ้าง การทำสัญญา และการบริการสัญญาฯ
๕. ลงลายมือชื่อรับรองในเอกสาร โดยไม่ตรวจสอบ รายละเอียด
๖. ยอมให้ผู้บังคับบัญชาสั่งการให้ดำเนินการในสิ่งที่ ไม่ถูกต้อง โดยไม่บันทึกเสนอความเห็นແยัง

* พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐ [มาตรา ๑๑, ๒๒ - ๒๓]

กรณีเป็นกรรมการตรวจรับพัสดุ/ตรวจงานจ้าง เจ้าหน้าที่ของรัฐมักขาดความรู้ความเข้าใจหรือ ขาดความระมัดระวังในเรื่องต่อไปนี้

๑. ไม่ตรวจสอบพัสดุ/งานจ้างให้เสร็จสิ้นโดยเร็วภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งอาจทำให้ พัสดุ/งานจ้าง สูญหายหรือเปลี่ยนแปลงไป

๒. ตรวจรับพัสดุ/งานจ้าง โดยไม่ดูคุณสมบัติที่กำหนดในสัญญาอย่างละเอียด

๓. ไม่ทำความเห็นเสนอหัวหน้าส่วนราชการ ในกรณีมีการส่งมอบงานจ้าง/พัสดุ มากกว่ากำหนดในสัญญา เพื่อให้ส่วนราชการเรียกค่าปรับ

๔. ไม่ตรวจสอบรายละเอียดของเอกสารการตรวจงานจ้าง/พัสดุ อย่างละเอียด และไม่ลงนามในเอกสารตรวจรับทุกหน้า ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือสอดแทรกเอกสารอย่างอื่นทำให้เกิดความเสียหายได้

๕. ยอมให้ผู้บังคับบัญชาลั่งการให้ดำเนินการในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง โดยไม่บันทึกเสนอความเห็นเบื้องต้น

ทั้งนี้ หากเป็นการตรวจรับงานที่ยกเกิน ทำความเข้าใจ ควรขออนุเคราะห์ผู้มีความรู้ในด้านนั้นๆ จากหน่วยงานภายนอก เช่น ด้านไฟฟ้า เครื่องจักรกล งานก่อสร้าง เป็นต้น

และหากเป็นการตรวจรับงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประชาชนควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลด้วย

Conflict of Interests

๓๓

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

๓.๔ การรับหรือให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่อาจสร้างแรงจูงใจในการพิจารณาตัดสินอย่างไม่ชอบธรรม

การเป็นข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องเกี่ยวข้องกับความไว้วางใจของสาธารณะ ป้องหมายถึง ต้องปฏิบัติงานด้วยความเป็นกลาง ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย และถูกต้องชอบธรรม ดังนั้นไม่เป็นการสมควรที่ข้าราชการจะเสนอ ได้รับ หรือให้ของขวัญ ของกำนัลและ/หรือผลประโยชน์ที่จะส่งผลกระทบหรืออาจส่งผลทำให้เกิดการแทรกแซงความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่

การรับหรือให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด มีแนวทางปฏิบัติอย่างไรบ้าง?

๑. ไม่ใช้รีธีการรับหรือให้เงิน ทรัพย์สิน สิ่งของ หรือประโยชน์อื่นใดกับผู้หนึ่งผู้ใด เพื่อเจตนาซักนำให้กระทำการหรือละเว้นการกระทำที่ไม่ถูกต้องเที่ยงธรรม

๒. ไม่เรียกรหีอรับเงิน ทรัพย์สิน สิ่งของหรือประโยชน์อื่นใดจากข้าราชการด้วยกัน เพื่อสัญญาว่าจะให้ความก้าวหน้าในหน้าที่ราชการหรือจากภาคเอกชนเพื่อสัญญาว่าจะได้รับจัดซื้อสิ่งใด ๆ ของหน่วยงาน

๓. ไม่เสนอเงิน ทรัพย์สิน สิ่งของบริการหรือประโยชน์อื่นใดกับผู้บังคับบัญชา เพื่อแลกเปลี่ยนกับสิทธิพิเศษหรือความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่

๔. ไม่รับคำแนะนำหรือให้คำแนะนำในการปฏิบัติที่ต้องใช้ความสัมพันธ์พิเศษกับข้าราชการกันเองหรือบุคคลใด

๑ กระทรวงยุติธรรม, คู่มือการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน. [ไม่ระบุปีที่พิมพ์] หน้า ๖๕ และหน้า ๘๙ - ๙๐

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

การรับหรือให้ของขวัญ ของที่ระลึก ของกำนัล และ/หรือผลประโยชน์ มีแนวทางปฏิบัติอย่างไร บ้าง?

๑. ข้าราชการต้องไม่ถูกนำถึงการให้ การรับของขวัญ ของที่ระลึก ของกำนัลและผลประโยชน์

๒. หากมีสถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น ข้าราชการควรปฏิเสธการรับของกำนัล ของขวัญ และประโยชน์ โดยอธิบายว่าเป็นการขัดต่อนโยบายของรัฐ ความเป็นกลางในการปฏิบัติหน้าที่ และอาจเป็นผลให้ถูกถอดถอนจากการปฏิบัติหน้าที่นั้น ๆ ได้

๓. ไม่รับหรือไม่ให้เงินสด เศี๊ยบ พันธบัตร หุ้น ทองคำ อัญมณี อสังหาริมทรัพย์ หรือสิ่งใด ๆ ที่สามารถเปลี่ยนเงินสด

๔. ก่อนรับหรือให้ของขวัญ และ/หรือของที่ระลึก ของกำนัล และ/หรือผลประโยชน์ใด ๆ ต้องตรวจสอบให้แน่ใจว่าได้ปฏิบัติตามกฎหมายโดยบากของหน่วยงาน โดยสิ่งของหรือของขวัญที่ให้แก่กันในหน้าที่การงาน ควรมีราคาน้ำเงินไม่เกิน ๓,๐๐๐ บาทถ้วน

๕. เก็บรักษาหลักฐานการใช้จ่ายเงินที่แสดงมูลค่าของขวัญของที่ระลึก เพื่อใช้ประกอบการตรวจสอบ

๖. กรณีได้รับมอบหมายหรือได้รับอนุญาตจากหน่วยงานให้ไปช่วยเหลือหน่วยงานภายนอก อาจรับเงินค่าสมนาคุณ สิ่งของ หรือของขวัญ ตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลัง

บรรณานุกรม

กรรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย (๒๕๖๗), คู่มือส่งเสริมการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันการทุจริตและความขัดกันของผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวมหรือผลประโยชน์ทับซ้อน.

กรมราชทัณฑ์ (๒๕๖๐), คู่มือพัฒนาการและส่งเสริมการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน.

กระทรวงยุติธรรม, คู่มือการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน.
(ไม่ระบุปีที่พิมพ์).

กำชัย จงจักรพันธ์. การขัดกันแห่งผลประโยชน์ และ มาตรา ๑๐๐, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต.

จากรัฐมนตรี ศุภุมมาลพงษ์ (๒๕๕๙), แนวโน้มของคอร์รัปชันในประเทศไทย. สำนักงานเลขานุการสภาพัฒนาฯ. (บทที่ ๒).

บรรยง พงษ์พาณิช (๒๕๕๘), The New Sick Man of Asia คอร์รัปชันตื้นเหตุ “ไทยป่วย” (เรื่องจากปกหนังสือพิมพ์อีคอนนิวส์ ปีที่ ๒๖ ฉบับ ๕๗๓ ประจำเดือนมีนาคม ๒๕๕๘ หน้า ๑๒).

พระราชนูญติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐.

สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (๒๕๖๐), “คู่มือป้องกันการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม [Conflict of Interest]”.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. ชุดความรู้การเฝ้าระวังการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ ชุดที่ ๓.

Conflict of Interests

คู่มือการป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน

Conflict of Interests

๓๗

គ្រឿងការបោះពីរជនកម្ពុជា

ສໍານັກເລົາຂີການນາຍກັບສຸມນຕີ

ໂດຍ ສູນຍົບປົງບັດການຕ່ອດຕໍ່ການກ່ຽວຂ້ອງ

ເລີກທີ ១ ຄະນົນພິພົນໄລກ ເຈດຕຸລືດ ກຽມທົມທານຄຣ ០៩៣០០

ໂທຮັສພໍ ០ ២២៨៨ ៤០០០ ຕ້ອ ៥៧៧៦ ໂທຮັສ ០ ២២៨៨ ៩៥៧៦